

OTDK-dolgozat

Pál Kitti

2013

Összefogás Észak-Borsodban

Collaboration in North-Borsod

Kézirat lezárása: 2012. április 18.

TARTALOMJEGYZÉK

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

ÁBRÁK JEGYZÉKE

BEVEZETÉS	1
1. VIDÉKFEJLESZTÉS	3
1.1. A vidék lehatárolása az Európai Unióban	3
1.2. A vidék lehatárolása Magyarországon	4
1.3. A vidékfejlesztés meghatározása.....	4
1.4. A fenntartható vidékfejlesztés	6
2. A VIDÉKFEJLESZTÉST TÁMOGATÓ PROGRAMOK	7
2.1. A PHARE program	9
2.2. A SAPARD program.....	10
2.3. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv	11
2.4. Nemzeti Fejlesztési Terv	12
3. AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI TERV	16
3.1. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)	17
4. NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA (2012-2020)	19
5. A LEADER	22
5.1. A LEADER története	23
5.2. A LEADER Magyarországon.....	24
5.3. A LEADER az észak-borsodi térségben.....	26
5.3.1. A programok tervezése – A LEADER Program kidolgozása helyi szinten	28
5.3.2. Helyzetfeltárás.....	29
5.3.3. A prioritások kijelölése.....	31
5.3.4. A Program kidolgozása – Célterületek meghatározása célkitűzések alapján	33
5.3.5. Intézkedések - A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések	38
5.3.6. Költségkeretek	39
5.4. A vidékfejlesztési programok végrehajtása	39
5.4.1. A végrehajtás intézményrendszere	40
5.4.2. Értékelés	40
6. EGY SIKERES LEADER PROJEKT: „NÉGY ÉVSZAK RENDEZVÉNYEI – NYÁR A TÉRSÉGBEN”	42
6.1. A pályázat előkészítése, benyújtása.....	42
6.2. A rendezvénysorozat megvalósítása.....	44
6.2.1. Szent Iváni Kazai Napok	45
6.2.2. Péter-Pál napi vigasságok	46
6.2.3. Tűzoltó- és Községi Nap Borsodbótán	46
6.2.4. Sítai Sportnap	47
6.3. A program értékelése.....	48
7. AZ ÉSZAK-BORSODI TÉRSÉG FIATALJAI KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁS	50
7.1. A kutatás célja	50
7.2. A kutatás módszerei, körülményei	51
7.3. A kutatás eredményei	51
7.3.1. Személyes kérdések.....	52
7.3.2. Tárgyköri kérdések.....	53
7.3.3. Hipotézisek ellenőrzése	60

8.	KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	62
9.	ÖSSZEFOGLALÁS	66
IRODALOMJEGYZÉK		
Mellékletek		

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat SAPARD elszámolások az EU Bizottsággal a 2000-2006 közötti időszakban.....	11
2. táblázat A Strukturális Alapok támogatási összegének megoszlása Operatív Programonként a 2004 és 2006 közötti időszakban.....	14
3. táblázat 2009-ben benyújtott LEADER pályázatok száma az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesületnél	36
4. táblázat A 2011. évben benyújtott IV. tengelyes pályázatok száma az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesületnél	38

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra	A PHARE támogatások felhasználásának aránya %-ban kifejezve Magyarországon 1990-1999 között.....	9
2. ábra	A PHARE támogatások felhasználásának megoszlása %-ban kifejezve Magyarországon a 2000-2006 közötti időszakban.....	10
3. ábra	Sajógalgóci látkép	27
4. ábra	Az Ifjúsági Innovációs Központ kialakítása	35
5. ábra	Borsodnádasi fiatalok tánccsoportja.....	45
6. ábra	Lovas huszárok.....	46
7. ábra	Borsodbótai Tűzoltó Zenekar.....	47
8. ábra	Játszóház.....	48
9. ábra	A válaszadók nem szerinti megoszlása % -ban kifejezve.....	52
10. ábra	A megkérdezettek kor szerinti megoszlása (%).....	52
11. ábra	A kutatásban résztvevők megoszlása végzettségük alapján (%)	53
12. ábra	Szabadidős tevékenység	54
13. ábra	Interneteléssel töltött idő szerinti megoszlás (%)	54
14. ábra	Barátokkal történő találkozás gyakorisága	55
15. ábra	A barátokkal történő találkozás helyszíne	56
16. ábra	Civil szervezetekhez tartozás	56
17. ábra	Kulturális rendezvény látogatásának gyakorisága alapján történő megoszlás (%)	57
18. ábra	A rendezvényekről történő tájékozódás eszköze	58
19. ábra	A válaszadók helyi rendezvényeken betöltött szerepe szerinti megoszlás (%)	58
20. ábra	A fiatalok szerepe a térség fejlesztésében	59
21. ábra	A megkérdezettek jövőbeni tervei a térségben maradással kapcsolatosan	59
22. ábra	A válaszadók álláskeresés helye szerinti megoszlása (%).....	60

BEVEZETÉS

Napjainkban a felmerülő környezeti, társadalmi és gazdasági problémák hatására egyre inkább tudatosul bennünk az, hogy hosszú távon nem fenntartható a világ jelenlegi működése. Fontosnak tartom, hogy olyan környezetet alakítsunk ki magunk körül, melynek szívesen vagyunk a részesei. Törekednünk kell arra, hogy ha megvalósítunk egy projektet, eredményes legyen az és a későbbiekben is életképes maradjon, valamint mind környezetünknek, társadalmunknak és gazdaságunknak szerves része legyen.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élek egy Sajó menti kis településen, mely az észak-borsodi LEADER térség területén fekszik. Községünk mindössze 400 fő lélekszámú, azonban néhány lelkes és elszánt lakossal próbáljuk életben tartani szülőfalunk gazdasági és közösségi életét. Számos projektet vidékfejlesztési programok által nyújtott segítséggel valósítottunk meg, ebből adódóan úgy érzem közel áll hozzám dolgozatom témája és megírása során rengeteg olyan hasznos információt szereztem, ami segíti további munkánkat településünk, térségünk fejlesztésében és céljaink megvalósításában.

Véleményem szerint a vidékfejlesztés egyik alapfeltétele a fenntarthatóság. Ha minden kisebb település vagy térség tesz valamit gazdasági fellendülése és szociális jóléte érdekében, akkor mindenki aktív részesévé válik a fenntartható fejlődésnek és a későbbiek során a települések összefogásukkal komplexebb, nagyobb volumenű fejlesztésekre is képesek lesznek.

A vidékfejlesztés egy összetett folyamat, mely számos lehetőséget hordoz magában. Dolgozatomban meghatározom a vidékfejlesztést, bemutatom a vidékfejlesztést támogató programokat, kidolgozásának folyamatát. Ezen kívül bemutatom milyen támogatások állnak rendelkezésünkre, melyekkel vidéken megvalósítható mindaz, mely versenyképessé teheti az adott térséget, települést, illetve jobbra teszi a vidéken élők életét akár gazdaságilag, akár kulturális tekintetben.

A vidékfejlesztést támogató LEADER program segítségével lehetősége nyílik a közösségeknek tartalmasabb, színvonalasabb rendezvényeket megvalósítani. A térségben élők számára igényeiknek megfelelően képzéseket szervezhetnek, tevékenységükhöz eszközöket szerezhet-

nek be. A Program által jelentős támogatáshoz juthatnak önkormányzatok, civil szervezetek és kisebb vállalkozások együttműködve az alulról jövő kezdeményezésekre építve.

Az észak-borsodi térségben jelenleg az Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület koordinálja az ÚMVP IV. tengely forrásainak hatékony felhasználását. Pályamunkámban bemutatom a térség vidékfejlesztési stratégiáját és ehhez kapcsolódóan egy sikeres megvalósított LEADER projektet.

A térségi stratégia legfőbb prioritása a fiatalok helyben tartása. Primerkutatást végeztem az itt élő fiatalok körében, hogyan látják jövőjüket, tehetnek-e valamit térségük fejlesztése érdekében, kihasználják-e a helyi lehetőségeket, hogy egy értékesebb környezetet teremtsenek maguknak, ahol mindennapjaikat töltik. Én is ebbe a körbe tartozom és úgy gondolom mi saját magunk vagyunk a felelősek jövőnk alakulását tekintve. Nekünk fiataloknak kell tennünk valamit jövőnk érdekében a helyi értékeket kiaknázva.

1. VIDÉKFEJLESZTÉS

A vidékfejlesztés egy összetett fogalom. Ahhoz, hogy pontosan meg tudjuk határozni mit is jelent, előtte néhány ahhoz kapcsolódó alapfogalmat kell tisztázni. Mint például, hogy pontosan mit is értünk a vidék alatt, ugyanis erre több meghatározás található a szakirodalomban.

1.1. A vidék lehatárolása az Európai Unióban

Az Európai Unió vidékfejlesztési politikájában a következőképpen határozza meg a vidék fogalmát: Az Európa Tanács Közgyűlése által elfogadott Vidéki Térségek Európai Kartája szerint a vidéki térség szárazföldi vagy part menti területeken lévő kisvárosokat és falvakat foglal magában, ahol a terület legnagyobb részét olyan célokra használják, mint:

- mezőgazdaság, erdészet és halászat;
- vidéken élők gazdasági és kulturális tevékenysége (pl. ipar, szolgáltatás, kézművesség);
- nem városi pihenő és rekreációs térségek;
- egyéb célok (pl. lakókörzetek).

A Vidéki Térségek Európai Kartájának ajánlása alapján a vidéknek három fő funkciója van, melyek a következők:

- Gazdasági (termelési) funkciók, melyek a mező- és erdőgazdálkodást, halászatot foglalják magukban, ezen kívül a megújuló természeti erőforrások fenntartható hasznosítását, a falusi turizmus hasznosítását, valamint a térségben működő termelő és szolgáltató szervezetek működését.
- Ökológiai funkciók alatt elsősorban a föld, víz, levegő védelmét, tehát az egészséges élet természetes alapjait értjük, valamint fontos a tájjellegek megőrzése és az erdő és más lelőhelyek megóvása.
- Társadalmi (közösségi) és kulturális funkciók a vidéki térségre jellemző közösségi és kulturális hagyományok, értékek megőrzésében, megtartásában nyilvánulnak meg.
(<http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200407/vidékfejlesztés.pdf> (letöltve: 2011. december 15.))

A vidék (vidékiek terület) lehatárolása a települések jellege szerint is történhet. Vidéki (falusi) jellegű az a település, melynek népsűrűsége nem több mint 100 fő/km².

Az országnak a vidéki települések által lefedett részét tekintik vidéknek. A népsűrűség szerinti vizsgálat alapján az Európai Unió területének a 81%-a vidék.

A NUTS III szintű régiók a vidéken élők aránya alapján a következő típusokba sorolhatók:

- Városi meghatározottsági régiók, amelyekben a népességnek kevesebb, mint 15%-a él vidéki közösségekben (településeken).
- Jellemzően vidéki régiók, amelyekben a népesség 15-50%-a él vidéki közösségekben (településeken).
- Vidéki meghatározottságú régiók, amelyekben a népesség több, mint 50%-a él vidéki közösségekben (településeken).

Az Európai Unió vidéki jellegű régiói a teljes terület 84,6%-át fedik le, és az össznépesség 40,5%-a él vidéki jellegű régiókban.

(http://www.nimfea.hu/tizaturizmus/pdf/drdauidlorant_turizmus_vidékfejlesztés.pdf (letöltve: 2011. 12. 29.))

1.2. A vidék lehatárolása Magyarországon

Nincs általános és hivatalos álláspont erre a szóra. Az 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény alapfogalmai között található a „mezőgazdasági vidékfejlesztés térségei (rurális térségek)” meghatározása. A törvényben foglaltak szerint ezek a térségek „azok a térségek, ahol jelentős a mezőgazdaságban foglalkoztatottak, illetve a mezőgazdasággal foglalkozók aránya a foglalkoztatási szerkezetben, illetve a községekben, továbbá a kisvárosokban élő népesség aránya;”, azonban ez a vidék fogalmát nem fedi le. Ezen mutatók konkrét értékei alapján Magyarországnak közel az egynegyede tartozik e térségtípusba és a népességnek körülbelül a 15%-a él az ilyen típusú térségekben. (Szűcs, 2002)

1.3. A vidékfejlesztés meghatározása

A vidékfejlesztés nem egy ágazat, hanem inkább azok összessége, együttes hatása. Magában foglalja a mezőgazdaságot, az ipart, a mikro-, kis- és középvállalkozásokat, a vidéki turizmust, a területfejlesztést, az önkormányzati- és szociálpolitikát, valamint a humán erőforrások

és a közösségek fejlesztése is ide tartozik. A fő célja a vidéki népesség elvándorlásának megelőzése, a lakosság számára vonzó élet- és munkakörülmények teremtése a helyi erőforrások hasznosításával.

A vidékfejlesztés további fontos célja az, hogy a lakosságot arra ösztönözze, ne csak mezőgazdaságból származó megélhetési és foglalkoztatási lehetőségeket találjanak, hanem például a vállalkozásfejlesztési támogatások által nyújtott segítséget is vegyék igénybe. A vidék kulturális és természeti értékeinek megóvása, megújítása a vidéki környezetet nem csak az ott élők számára teszi vonzóbbá, hanem a vidéki turizmus és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztéséhez is hozzájárul. A sikeres vidékfejlesztéshez szükség van az ágazatok együttműködésére, arra, hogy a térségben megvalósítandó fejlesztések egymásra épüljenek. Fontos, hogy a helyi vállalkozók, civil szervezetek és önkormányzatok összefogjanak, és együtt segítsék a jövőképpel rendelkező aktív vidéki társadalom kialakulását.

(http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Magyarorsz%C3%A1g_Vid%C3%A9kfejleszt%C3%A9si_Program (letöltve: 2011.12.05.))

Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája szerint a vidéki politikák elsődleges célja, hogy a vidéki közösségek szociális és kulturális életképességét fenntartsák. A vidékfejlesztési politika nem szólhat kizárólag a mezőgazdaságról, hanem a gazdasági tevékenységek és a különböző szektorális politikák széles skáláját is ki kell aknázni. Viszont fontos az agrár szektor és a vidéki gazdaság közötti kapcsolat a kibocsátás, foglalkoztatás, fogyasztás és a földhasználat figyelembevételével. (<http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200407/vidékfejlesztés.pdf> (letöltve: 2011. december 15.))

A vidékfejlesztés fogalma rövidebben meghatározva a következő: „...helyi keretek között és adott fejlesztési célra irányuló aktivitás.” A vidékfejlesztés során egy adott program megvalósítására koncentrálnak a helyi aktívák. Meghatározó szerepe van a helyi közösség-szervezésnek. Elengedhetetlen a helyismerettel rendelkezők és a helyileg érintett emberek tevékenysége.

(Glatz, p. 11. In:

http://www.glatzferenc.hu/upload/file/Tanulmanyok/sikeres%20tersegek_GF.pdf, (letöltve: 2012. március 28.))

Makkai Gergely szerint „Vidékfejlesztésnek tekintjük azokat a jogilag is szabályozott tevékenységeket, intézkedéseket, amelyek az egyezményesen vidéknek tekintett területeken élők életminőségének javításához járulnak hozzá, továbbá amelyek a természeti erőforrások, a környezet, a táj megőrzését szolgálják, és amelyek a vidék társadalomban betöltött funkciói ellátását tartósan erősítik.” (Makkai, G., 2008. p. 23.)

1.4. A fenntartható vidékfejlesztés

A fenntartható vidékfejlesztés konkrét meghatározására a szakirodalomban nem találtam leírást, így ezt a fenntartható fejlődés és vidékfejlesztés meghatározásaiból fogalmaztam meg.

Ezek alapján véleményem szerint a vidékfejlesztés nem más, mint a vidék funkcióinak - vagyis a gazdasági, ökológiai, társadalmi és kulturális funkciók – megtartása és fejlesztése a jövő generációi számára.

A vidéket fejleszteni kell, mind az értékek megőrzése miatt, mind a foglalkoztatást tekintve. Véleményem szerint mezőgazdasági és kulturális hagyományaink megtartása alapja lehet a foglalkoztatásnak.

Fontosnak tartom azt, hogy a vidéken élő fiatalok ne akarjanak elköltözni szülőfalvukból a nagyobb városokba miután felnőtté válnak, munkát keresnek. Biztosítani kell számukra azokat az értékeket, melyek segítségével megszeretik azt a környezetet, vidéket, ahol például gyermekkorukat töltötték és felnőtté váltak és eszükbe sem jut az, hogy el akarják hagyni településüket egy jobb jövő reményében. Sokszor a vidék számos kiaknázatlan lehetőséget rejt magában, melyek felfedezése, kihasználása egy biztos kiindulási pont lehet az ember életében. Azonban nemcsak a fiatalok számára fontosak ezek a dolgok, hanem az idősebb korosztály számára is. Hiszen a helyi lakosok összefogásával tarthatóak fenn a tevékenységek, szolgáltatások, kulturális aspektusok. A fiataloknak az idősebbek adják tovább tudásukat, például kulturális vonatkoztatásban.

2. A VIDÉKFEJLESZTÉST TÁMOGATÓ PROGRAMOK

Az Európai Közösség tagállamai az 1957-es Római Szerződésben a Közös Agrárpolitika (KAP) mellett döntöttek, melynek alapvető célja egy versenyképesebb, magasabb technikai színvonalon működő mezőgazdaság létrehozása, mely biztosítja az agrárterületen dolgozók megélhetését, valamint a fogyasztók reális árakon való ellátását. A Közösségi Agrárpolitikában nem jelent meg alapvető tényezőként a vidéken élők helyben tartása és a vidék megőrzése.

1994-ben az Európai Falvak és Kisvárosok Tanácsa Stratégia a vidéki Európáért címmel jelentett meg egy dokumentumot, melyben javaslatokat tesznek a vidéki gazdaság újjáélesztésére és megerősítésére.

Szintén 1994-ben adta ki az Európai Tanács a Vidéki térségek európai chartáját, melyben meghatározzák a vidék gazdasági-, ökológia- és társadalmi-kulturális funkcióit. Fontos feladata a vidéki értékek, kulturális javak, hagyományok, közösségek megőrzése és fenntartása.

1996-ban a Közös Agrárpolitikához kapcsolódóan született meg a Corki Nyilatkozat. A nyilatkozat a vidékfejlesztésre vonatkozólag a fenntarthatóság, a diverzifikáció, az addíció, a partnerség, a programozás és a monitoring jelentőségét emeli ki.

Az Európai Unió jogelődje, az Európai Közösség 1990 óta nyújtott vissza nem térítendő támogatást az átalakuló kelet-európai országoknak.

A vidékfejlesztésben az uniós forrásoknak nagy szerepe van, melyek 2000-től bírnak komolyabb jelentőséggel e téren. A fejlesztési lehetőségekre különböző programokat hoztak létre. A cél kezdetben a piacgazdaságba való átmenet támogatása volt, s csak később került előtérbe a csatlakozásra való felkészítés.

Tehát ezeknek a programoknak a célja többretegű. Azon programok célja, melyek az Európai Unióhoz való csatlakozásban nyújtottak segítséget, főképp az volt, hogy segítsék a kijelölt tagországokat a közösségi jogszabályok átvételében. A további célok, hogy hozzájáruljon egy

fenntartható versenyképes agrárgazdaság kialakításához, a vidék életképességének növeléséhez, a munkahelyteremtéshez és megtartásához.

Az Unió saját fejlesztési programjait a Strukturális Alapokon (SFs), a Kohéziós Alapon (CF), az Európai Beruházási Alapon (EIF), az Európai Beruházási Bankon (EIB), az Európai Szén- és Acélközösségen (ECSC), a Transzeurópai hálózatok számára létrehozott közösségi alapon és az Európai Gazdasági Térség Finanszírozási Mechanizmusán (EEA FM) keresztül működteti.

A Strukturális Alapok, az EU regionális politikájának fő pénzügyi eszközei.

A négy strukturális alap:

- az Európai Regionális Fejlesztési Alap (regionális egyenlőtlenségek mérséklése, infrastruktúra-fejlesztés, kis- és középvállalkozások támogatása);
- az Európai Szociális Alap (munkanélküliség elleni küzdelem);
- az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (vidékfejlesztés) és
- a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (a halászat versenyképességének javítása, az érintett területek fejlesztése).

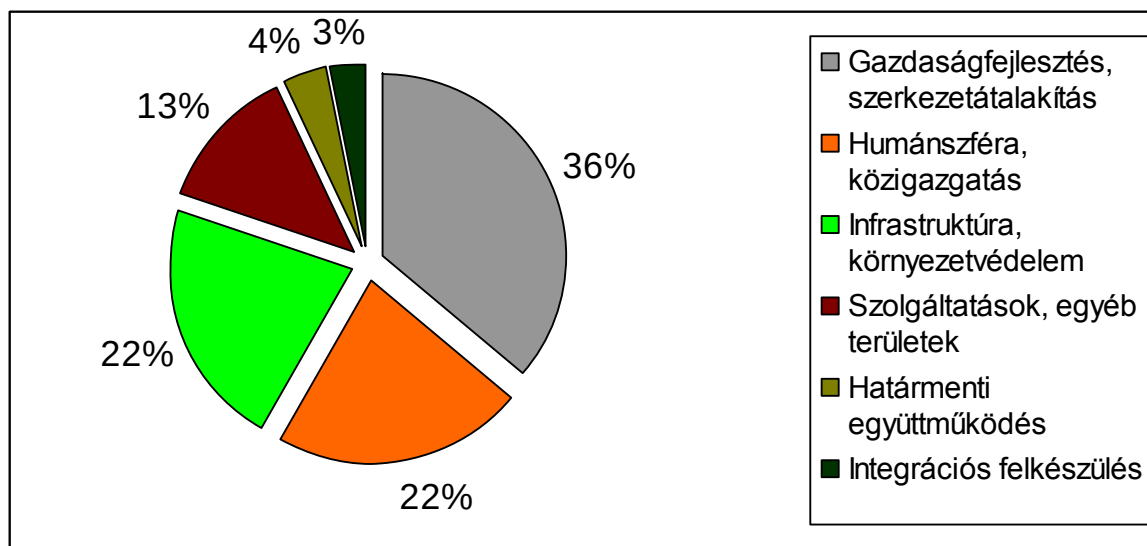
(Farkas, T.,

In:<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=farkas%20tibor%3A%20%E2%80%9Dsapard%20kist%C3%A9rs%C3%A9gek%E2%80%9D%20t%C3%A9r%20%C3%A9s%20t%C3%A1rsadalom%202000.%202-3.%20sz%C3%A1m%C3%A1ban%2C%20pp.%20209-217&source=web&cd=2&ved=0CCoQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.celodin.org%2Ffiles%2Fhu%2F562.doc&ei=75qVT5erIYibOpW9wIsE&usg=AFQjCNEE6vvZkP170w4-5XbBhl38JJD5lA&cad=rja> (letöltve: 2012. március 26.))

(http://europabol.blogspot.hu/172154/1990_ota_epul_az_uj_magyarorszag_europai_unios_tamogatasok_1990-2013_ (letöltve: 2011. december 28.))

2.1. A PHARE program

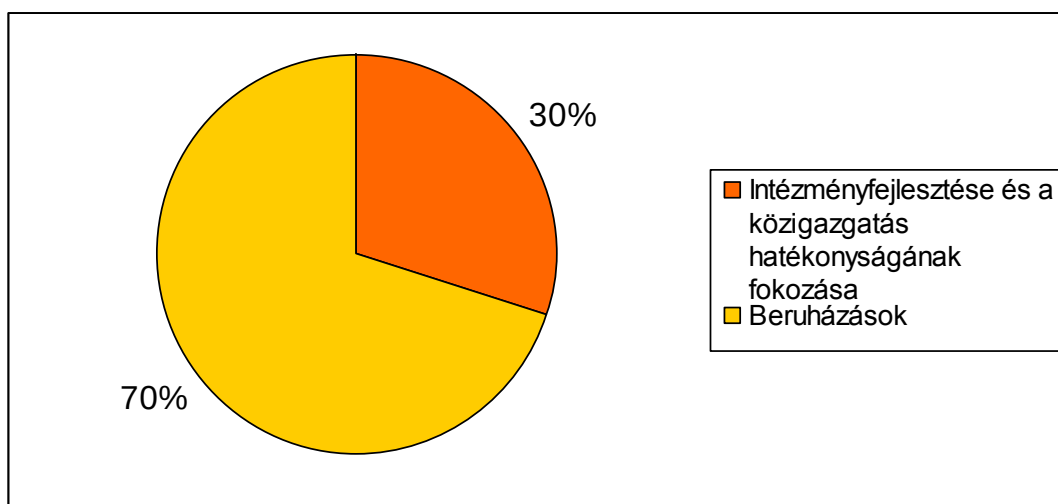
A PHARE (Poland-Hungary Assistance for Restructuring the Economy) program az Európai Unióhoz való csatlakozásunkig, tehát 2004-ig segítette Magyarországot. A csatlakozásra való felkészülést támogatta a PHARE anyagi vonatkozásban. (Magda-Marselek, 2010)

Forrás: Magda-Marselek, 2010

1. ábra A PHARE támogatások felhasználásának aránya %-ban kifejezve Magyarországon 1990-1999 között

A PHARE keretében hazánk 1990-1999 között mintegy 800 millió ECU (Európai Valutaegység) támogatást kapott, melynek közel egyharmadát a gazdaság fejlesztésére és szerkezeti átalakításra használta fel. A több százmilliós támogatásból 22-22 %-nak megfelelő összeget fordítottak a humánszféra, valamint az infrastruktúra fejlesztésére és a környezetvédelemre. A kapott pénzösszeg 13%-át a szolgáltatások területén és egyéb területeken hasznosította, 4%-át a határmenti együttműködésre és 3%-át pedig az integrációs felkészülésre fordította Magyarország.

Forrás: Magda-Marselek, 2010

2.ábra A PHARE támogatások felhasználásának megoszlása %-ban kifejezve Magyarországon a 2000-2006 közötti időszakban

2000-2006 között megközelítőleg 100 millió euró vissza nem térítendő támogatást kapott Magyarország, melynek 30%-át intézmények fejlesztésére és a közigazgatás hatékonyságának fokozására fordítottak és 70%-ából pedig beruházásokat valósítottak meg.

2.2. A SAPARD program

A SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) egy olyan segítő program, mely az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó országokat támogatja a felkészülésben. A gazdaság szereplőit támogatja a program. A SAPARD mozaikszó jelentése magyarra fordítva: Különleges Segélyprogram Magyarország és a Vidék Fejlesztésére.

A program 2000-ben indult az Európai Unió által, melynek célja az volt, hogy kiépüljön egy olyan intézményrendszer, ami alkalmas lesz az Unióhoz való csatlakozásunk után a vidékfejlesztési források fogadására. Ezen kívüli célja a konkrét vidékfejlesztési intézkedések pénzügyi támogatása.

Magyarország 7 évre tervezett programja hazánk uniós csatlakozásával 2004-ben lezárult, azonban néhány intézkedés pénzügyi teljesítése 2007-ig húzódott. (Magda-Marselek, 2010)

SAPARD elszámolások az EU Bizottsággal a 2000-2006 közötti időszakban
1. táblázat

Intézkedés	Millió Forint		
	Közkiadás		Saját forrás
	EU	Nemzeti	
Mezőgazdasági vállalkozások be- ruházásainak támogatása	15 197,6	5 066,1	28 124,0
Mezőgazdasági és halászati ter- mékek feldolgozásának és marke- tingjének fejlesztése	12 477,4	4 159,3	26 041,2
Falufejlesztés és -felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének védelme és megőrzése	2 227,1	742,4	1 093,2
Tevékenységek diverzifikálása, al- ternatív jövedelemszerzést bizto- sító gazdasági tevékenységek fejlesztése	312,5	104,2	470,1
Vidéki infrastruktúra fejlesztése, javítása	9 990,4	3 330,1	4 982,7
Technikai segítségnyújtás	58,9	14,9	0,0
Összesen	40 263,8	13 417,0	60 711,2

Forrás: http://www.fvm.gow.hu/doc/upload/200802/sapard_2006_zarojelentes_hu_vegleges.pdf (letöltve: 2011. december 8.) alapján saját szerkesztés

A támogatási források összege összesen 53 680,8 millió forint volt, amelyhez megközelítőleg majdnem ugyanennyi (60 711,2 millió forint) saját erőt fektettek be a pályázók a megvalósítás során.

2.3. Nemzeti Vidékfejlesztési Terv

A **Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT)** a vidéki területek fenntartható fejlődésének kulcsfontosságú eszköze volt. Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Garanciarészlegéből finanszírozandó vidékfejlesztési intézkedések megvalósítását teszi lehetővé.

Az NVT elsődleges célja – az Nemzeti Fejlesztési Tervben meghatározott egységes célrendszerhez illeszkedve – a vidéki területek, illetve az agrárgazdálkodás fenntartható fejlődésének előmozdítása volt.

Az NVT-ben megfogalmazott stratégia összhangban van a Nemzeti Fejlesztési Tervben, illetve az abban található, vidékfejlesztéssel foglalkozó Operatív Programokban, elsősorban az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Programban (AVOP) meghatározott vidékfejlesztési prioritásokkal és célkitűzésekkel is.

Az AVOP és az NVT megvalósításával elérendő mezőgazdasági és vidékfejlesztési célkitűzések:

- a mezőgazdasági termelés és élelmiszer-feldolgozás versenyképességének javítása;
- a mezőgazdaság környezetbarát fejlesztése, a földhasználat racionalizálása;
- a vidéki területek szerkezetváltásának elősegítése.

Az **NVT általános céljai** a jövedelemszint emelése, új munkahelyek megőrzése a vidéki térségekben és a mezőgazdaság környezetbarát fejlesztésének, a földhasználat racionalizálásának biztosítása, a tájgondozás kialakításának elősegítése voltak.

(<http://www.nvteredmeny.hu/a-programrol.html> (letöltve: 2012. március 1.))

NVT támogatásán belül 194,05 milliárd forint került kifizetésre 35 ezer gazdálkodó részére. Ez 1,4 millió hektár támogatott területet érintett. (Magda-Marselek, 2010)

2.4. Nemzeti Fejlesztési Terv

A Nemzeti Fejlesztési Terv stratégiájának célja, hogy a 2004-2006 közötti időszakra kijelölje Magyarország Strukturális Alapokból támogatható fejlesztéspolitikai célkitűzéseit és prioritásait.

A magyar fejlesztéspolitika, s így az NFT stratégiájának hosszú távú, végső célkitűzése a lakosság életminőségének jobbá tétele, ami a jövedelmi viszonyok javításán túlmenően kiterjed a környezet, a kultúra, az egészség, az oktatás és a szociális védelem minőségére és hozzáférhetőségére is. Ebben a stratégiai keretben fogalmazódott meg a jelen Nemzeti Fejlesztési Terv általános célja, a Magyarország és az Európai Unió tagállamai között fennálló fejlettségbeli különbségek mérséklése.

(http://www.nfu.hu/nemzeti_fejlesztési_terv (letöltve: 2012. február 28.))

A 2004-2006 közötti időszakban mintegy 1350 milliárd forint pályázati pénz állt rendelkezésre a különböző fejlesztésekre, melyből 750 milliárd forintot az Európai Uniótól kaptunk, 600 milliárd forinttal pedig az állami költségvetés járult hozzá. (Magda-Marselek, 2010)

A Nemzeti Fejlesztési Tervhez operatív programok kapcsolódnak, melyek szintén azt határozzák meg, hogy milyen célokra vehetjük igénybe a támogatásokat.

A Nemzeti Fejlesztési Terv Operatív Programjai:

1. Agrár- és vidékfejlesztés Operatív Program (AVOP)

Az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program céljai, a termelési technológiák, részben a termékfeldolgozás fejlesztése, valamint a vidék fejlesztése, jövedelemszerzési lehetőségek biztosítása a vidéki térségek lakossága számára, a vidéki infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, a vidék kulturális örökségének védelme.

2. Gazdasági versenyképesség Operatív Program (GVOP)

A Gazdasági Versenyképesség fejlesztése Operatív Program célja a gazdaság általános versenyképességének javítása a termelőszektor modernizációját megvalósító beruházások támogatásával. Ezen kívül növelni kívánja a társadalmi kohéziót és foglalkoztatást a kis- és középvállalatok technikai modernizálását, innovációs tevékenységük és hálózatépítésük támogatása által. Az Operatív program célja az elektronikus gazdaság kiépítésének támogatása az infrastruktúra és a digitális tartalom oldaláról, illetve az elektronikus közigazgatás kiépítése.

3. Humán erőforrások fejlesztése Operatív Program (HEFOP)

A Humán erőforrás fejlesztése Operatív Program célja a foglalkoztatás szintjének emelése, a munkanélküliség csökkentése. Különös figyelmet fordít a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiacra való belépésének segítésére, s ezzel társadalmi kirekesztésük mérséklésére. Támogatja továbbá a munkaerőpiac kínálati oldalának fejlesztését az iskolarendszeren belüli és kívüli képzéssel, az alkalmazkodóképesség és a vállalkozói készségek erősítésével, illetve a munkaerőpiaci szolgáltatások korszerűsítésével.

4. Környezetvédelem és infrastruktúra Operatív Program (KIOP)

A Környezetvédelmi és Infrastruktúra Operatív Program azt tűzte ki célul, hogy megvalósítsa a környezetvédelmi és közlekedés-infrastrukturális beruházásokat Magyarországon a Kohéziós Alapból történő fejlesztésekkel összhangban. Valamint támogatni kívánja a hátrányos helyzetű térségek telekommunikációs infrastruktúrájának javítását, illetve az egészségügy infrastruktúrális fejlesztését.

5. Regionális fejlesztés Operatív Program (ROP)

A Regionális fejlesztés Operatív Program az Unió fő fejlesztési területi egységeinek számító régiók fejlesztésére koncentrálódik. E fejlesztés részterületei a gazdasági környezet javítása a turizmus támogatása és egyes infrastruktúrális fejlesztések által, az integrált térség- és településfejlesztés, a régiók emberi erőforrásainak és tudásállományának javítása, és környezetgazdálkodásuk fejlesztése.

(http://www.nfu.hu/nft_i_operativ_programok (letöltve: 2012. február 8.))

A Strukturális Alapok támogatási összegének megoszlása Operatív Programonként a 2004 és 2006 közötti időszakban

2. táblázat

Operatív Program	millió euró (1999-es áron)	EU támogatás megoszlása (%)
Humánerőforrás fejlesztés	421,8	23,89
Gazdasági Versenyképesség	411,8	23,33
Agrár- és Vidékfejlesztés	320,6	18,16
Környezeti és infrastruktúra	290,8	16,48
Regionális fejlesztés	315,8	17,90
Technikai segítség	4,5	0,24
Összesen	1765,3	100,00

Forrás: http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_regiok&id=7 (leöltve: 2012. január 8.) alapján saját szerkesztés

2004 és 2006 között összesen 1765,3 millió euró került ki a Strukturális Alapból az operatív programok által nyújtott lehetőségek megvalósítására. A közel 1,8 milliárd eurós támogatási összegnek a 23,89%-a a humánerőforrás területén került kifizetésre. A gazdasági versenyképesség megtartására, fejlesztésére 411,8 millió euró támogatást nyújtottak. Az összes támogatás 18,16%-a az Agrár- és Vidékfejlesztés OP keretén belül, 16,48%-a a Környezeti és infrastruktúra OP-ban került felhasználásra és 17,9%-a pedig regionális fejlesztéseket növelte.

3. AZ ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI STRATÉGIAI TERV

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv célja a Vidékfejlesztési Program sikeres lebonyolításához szükséges keretek megteremtése. A Stratégiai Terv a magyar vidékfejlesztési program 2007-2013 közötti stratégiai kereteit tartalmazza, mely szerint a mezőgazdaság fejlesztéséhez, a vidék környezeti értékeinek megőrzéséhez, a vidéki térségek gazdaságának megerősödéséhez és a vidéki társadalom kohéziójához szükséges fejlesztési kereteket kívánja megteremteni.

A stratégia által kínált megoldások:

Jó mezőgazdasági adottságokra alapozó, versenyképes, a térség kistermelőinek szolgáltatásokat nyújtó, azokat integrációval segítő, a helyi társadalom formálásában, aktivizálásában aktív szerepet vállaló mezőgazdasági üzemek támogatása által.

Azoknak a megerősödő családi gazdálkodók, fiatal gazdák, kisebb gazdaságok támogatásának segítségével, amelyeknek egy része a vidékfejlesztési források felhasználásával képes a termelés és a jövedelmezőség növelésére, a méretgazdaságosság révén a költségoldalon versenyelőny elérésére. Másik részük számára a nagy hozzáadott értéket termelő rés piacokra történő belépés, illetve a gazdaság diverzifikációja jelentheti hosszú távon a termelés fenntartását, a megélhetést.

Erősíteni szükséges a vidéki mikrovállalkozásokat, mégpedig térségi alapon, integrált módon, a térség sajátosságaira, kitörési pontjaira alapozva.

E három fejlesztési irány mentén elérhető az, hogy minden vidéki településen legyenek új munkahelyeket teremtő foglalkoztatók, ezáltal nő a foglalkoztatottak száma. A vállalkozók a vidéki térség adottságait kiaknázva képesek a helyi gazdaságot katalizálni, a vállalkozások összefogását előmozdítani.

(Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) [2007] In:

<http://www.vm.gov.hu/main.php?folderID=1961> (letöltve: 2011. december 14.))

3.1. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékfejlesztési Program.

Az Európai Unió Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottsága 2007. szeptember 19-én jóváhagyta a 2007-2013-as időszakra vonatkozó Új Magyarország Vidékfejlesztési Programot. Az ÚMVP által mintegy 1300 milliárd forintnak megfelelő támogatás hívható le, többnyire az agrárium versenyképességét javító, illetve a természeti és a vidéki környezet értékeinek megőrzését célzó beruházásokra.

(<http://www.umvp.eu/?q=program> (letöltve: 2011. december 8.))

Az ÚMVP támogatásai négy intézkedéscsoportba sorolhatók:

I. tengely: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása

II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése

III. tengely: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása

IV. tengely: LEADER Program

I. tengely: A mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítása

Az ÚMVP összköltségvetésének 47%-a fordítható a hazai agrárium versenyképesebbé tételére. Az intézkedések között az állattartás körülményeinek javítása, a kertészet modernizálása és a megújuló energiaforrások elterjesztése a legfontosabb. Az üzemek korszerűsítése mellett az erdészeti fejlesztésekre is jut támogatás.

II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedéscsoport a vidéki területek környezettudatos fejlődéséhez a fenntartható tájhasználat kialakításán, a környezeti terhelés csökkentésén, a környezetvédelmi szolgáltatások biztosításán, az erdőterületeken végzett beruházások támogatásán keresztül járul hozzá. Részesedése az ÚMVP költségvetéséből 32%.

III. tengely: A vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása

A vidékfejlesztést érintő intézkedések a vidéki térségben élők jövedelemtermelési lehetőségeinek és életminőségének javítására szolgálnak. Az intézkedéscsomag a falu népességmegtartó erejét kívánja szolgálni új és már meglévő mikroállalkozások fejlesztésével, agrárágazaton

kívüli munkahelyteremtéssel és helyi piacok létrehozásával. A vidéki örökség megőrzése, a turizmus- és falufejlesztés képezik még a III. tengely gerincét. A fejlesztések kivitelezése során a LEADER-megközelítés alapvető fontossággal bír.

IV. tengely: LEADER Program

A LEADER kezdeményezés célja a vidéken élők segítése és bátorítása annak érdekében, hogy térségük hosszabb távú fejlesztési igényeit közösen határozzák meg. A LEADER a kistérségekben lakók kreativitására épül, és arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködve hozzanak döntéseket a térség hosszú távú fejlődéséről. A program legfőbb erénye, hogy a nyertes helyi közösségek az EU-tól lehívható pénzek felhasználásáról valós igényeken és saját fejlesztési elképzeléseiken nyugvó akcióterveik sikeres elbírálása után helyben, saját maguk döntenek.

(<http://www.szilberhorn.com/uj-magyarorszag-videkfejlesztési-program/uj-magyarorszag-videkfejlesztési-program.pdf> (letöltve: 2011. december 8.))

4. NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA (2012-2020)

Jelenleg a legújabb stratégia a vidékfejlesztésre vonatkozólag a Nemzeti Vidékstratégia (NVS), melynek célja, a vidéki Magyarország megújítása, megerősítése és élhetővé változtatása úgy, hogy a természeti értékeket és erőforrásokat fenntartható módon hasznosítsuk.

A Stratégia fő területei a vidéki foglalkoztatás, a kis- és közepes méretű gazdaságokra és szövetkezetekbe való társulásra épülő sokszínű, változatos mezőgazdaság, a helyi élelmiszertermelés és piacok helyreállítása. Mind emellett nagy hangsúlyt fektetnek a vidéki közösségek erősítésére és népességi mutatójuk növelésére, a természeti és kulturális értékek valamint a biológiai sokféleség megőrzésére.

A Stratégia 2020-ig terjedő időtávra ütemezi a megvalósítását segítő programokat, figyelembe véve az Európai Unió Európa 2020 Stratégiáját és annak programfinanszírozását.

A Stratégia alapelvei:

- Az állam ökoszociális szerepvállalása, átláthatóság;
- Közösségi hasznosulás, méltányos elosztás;
- Rendszerszemléletű megközelítés;
- A helyi gazdaságra és a hálózati jellegű együttműködésekre építkezés;
- Helyi közösségi részvétel, együttműködés.

A Stratégia átfogó célkitűzése: **Vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása.**

A Stratégia céljai:

1. Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése;
2. Sokszínű és életképes agrártermelés;
3. Élelmezési és élelmiszerbiztonság;
4. A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése;
5. A vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

A stratégiai célok különböző stratégiai területeken megfogalmazott nemzeti stratégiai programok által, valamint az azokkal összefüggésben lévő térségi komplex vidékfejlesztési programok révén érhetők el.

A stratégiai területek:

1. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata;
2. Vidéki környezetminőség javítása;
3. Föld- és birtokpolitika;
4. Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika;
5. Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac;
6. Helyi gazdaságfejlesztés;
7. Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, életképes vidéki települések, helyi közösségek;

+ 1. Térségi komplex nemzeti programok.

(http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mtvsh.hu%2Fdynamic%2Fvsskv_egyben_egyeztetesre.pdf&ei=O4GFT7mgMI7itQbsv8n2Bg&usg=AFQjCNGOZo_d674JT8V95Uwk8w7Gi9U0GQ&sig2=QhJqy0JvAgKeA8mEeFjI2g (letöltve: 2012. március 18.))

A Nemzeti Vidékstratégia céljainak eléréséhez, programjainak végrehajtásához szükséges eszközöket és intézkedéseket foglalja keretbe a *Darányi Ignác Terv*.

A Darányi Ignác Terv alappillérei, fő intézkedési területei:

- a jogszabályi környezet megújítása, életszerűvé tétele;
- hatékony, ügyfélbarát támogatási és intézményrendszer kialakítása;
- szemléletformálási, képzési programok és akciók indítása;
- uniós és hazai társfinanszírozású programok kidolgozása és indítása;
- nemzeti finanszírozású programok kidolgozása és indítása.

„A Darányi Ignác Terv hivatása, hogy beteljesülhessenek mindazok reményei, akik a magyar vidéken élnek, dolgoznak és boldogulni akarnak.”

(<http://www.kormany.hu/hu/videkfejlesztési-miniszterium/hirek/indul-a-daranyi-ignac-terv-a-vidék-elni-akar-magyarország-megújul> (letöltve: 2012. január 26.))

A Darányi Ignác-Terv forrásainak jelentős részét az európai uniós támogatások biztosítják. A megvalósítandó programokra rendelkezésre álló keretösszegeiből több jogcímnél előfordul, hogy a 2007-2013-as időszakból még fennmaradó összeg kerül kiosztásra.

Így idén és jövőre 300 milliárd forintot lehet a Terv finanszírozására fordítani, mely forrásainak jelentős részét az európai uniós támogatások biztosítják. Ennek köszönhetően a pályázati jogcímek meghirdetése felgyorsul, valamint a pályázatok lebonyolítása is.

2012-ben számos jogcím nyílik meg, melyre támogatási kérelmet nyújthatnak be a potenciális pályázók a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál. A 2012 I. félévében megnyitásra kerülő jogcímeket és a rendelkezésre álló keretösszegek értékeit az 1. számú melléklet tartalmazza.

A Terv fő intézkedései között szerepel a jogi szabályozás megújítása.

A jogalkotási feladatok között szerepel

- a termőföld hazai kézben tartásának szabályozása;
- a zsebszerződések érvényre jutásának megakadályozása;
- a családi, kis- és őstermelők szabályozásának újragondolása;
- a tisztességes piaci magatartás, illetve
- a hazai termelői és feldolgozói pozíciók erősítése.

(http://hvg.hu/gazdasag/20120117_daranyi_ignac_terv_finanszirozas (letöltve: 2012. március 8.))

(<http://www.kormany.hu/hu/videkfejlesztési-minisztérium/hirek/daranyi-ignac-program> (letöltve: 2012. március 18.))

5. A LEADER

Az Európai Unió komplex vidékfejlesztési programja. A név rövidítése a francia „Liasion Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale”-ból ered, aminek magyar megfelelője az Községi kezdeményezés a vidék gazdasági fejlesztéséért.

A program arra a felismerésre épül, hogy a vidéki közösségek szintjén felmerülő problémák megoldását mindig a legilletékesebbekre kell bízni. A helyben lakóknál senki nem ismerheti jobban a gondokat és azokra a megoldás lehetőségeit. Ha a megoldási elképzelésekhez pénzforrások is párosulnak, sorsfordító változások következhetnek be a közösség életébe. A LEADER a helyi azonosságtudat fejlesztésének, a helyben-maradásnak talán egyik legjobb megoldása, az alulról kezdődő építkezés egyik leghatékonyabb módszere.

A LEADER 7 alappillére:

- Terület-alapú fejlesztés
- Alulról építkező megközelítés
- Partnerség: vállalkozói-, civil-, és közsféra
- Integráció
- Hálózatépítés
- Kooperáció
- Innováció

A 7 alappillér együtt jelenik meg a vidékfejlesztési programokban. Ez egy olyan területi összefogást eredményez, ami elengedhetetlen a vidéki gazdaság versenyképességének tekintetében.

(<http://www.umvp.eu/?q=leader/mi-a-leader> (letöltve: 2011. december 19.))

A LEADER Program a helyi közösségek életszínvonalát és identitástudatát növelő fejlesztések megvalósítása.

5.1. A LEADER története

A LEADER az 1991-1994-es kísérleti időszak után, 1995-1999 között LEADER II néven, 2000-2006 között LEADER +, 2007-2013 között pedig már LEADER fejlesztési tengelyként folytatódik.

LEADER I (1991-1994)

Az első LEADER program 217 helyi akciócsoporthoz aktivizált, akik saját térségükben tevékenységek széles skáláját támogatták. Ilyen tevékenységtípusok voltak például a vidéki turizmus szálláshelyeinek és szolgáltatásainak bővítése, képzési programok, kisipari tevékenységek, kisvállalkozások fejlesztése és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja. A programra 400 millió ECU volt. Felismerték, hogy a LEADER program keretében támogatott intézkedések hatékonysága javul, ha azt a helyi erőkre támaszkodva tervezik és hajtják végre.

LEADER II (1995-1999)

A LEADER I. sikerére alapozva a LEADER II.-re az előző időszakban elkülönített összeg több mint négyszeresét, azaz 1,7 milliárd eurót juttattak. Céljai részben megfeleltek a LEADER I. prioritásainak, azonban itt már nagyobb hangsúlyt kapott az innováció, illetve a helyi emberek, közösségek aktivizálása és képzése annak érdekében, hogy azok bekapcsolódjanak a helyi fejlesztési folyamatokba. 1998-ra 850 helyi akciócsoporthoz és 59 egyéb szereplőhöz vált a LEADER II program aktív részévé az Európai Unión belül.

LEADER+ (2000-2006)

A LEADER+ továbbra is kísérleti programként szolgált az integrált, fenntartható fejlesztés új megközelítésének alakításához és teszteléséhez, így járulva hozzá az Európai Unió vidékfejlesztési politikájának formálásához, kiegészítéséhez, és annak megerősítéséhez. Újabb egyedi vonása a vidéki térségek közösségi részvétellel kialakított integrált vidékfejlesztési tervének széles körű, helyi partnerségre alapozott megvalósítása. A vidékfejlesztés új modellje a kialakult LEADER kapcsolatrendszeren, hálózaton keresztül mindenki számára elérhetővé vált. Teljes költségvetése közel 2,5 milliárd eurót tett ki.

Három fő célterületét a következők alkották:

- horizontális partnerségen és alulról jövő kezdeményezéseken alapuló kísérleti jellegű integrált fejlesztési stratégiák létrehozása vidéki térségek fejlesztésére;
- vidéki térségek közötti együttműködések fejlesztése országon belül és határokon túl;
- a szereplők közötti kapcsolatrendszer fejlesztése.

LEADER (2007-2013)

A LEADER forrásai egyre csak növekednek, a 27 tagállam az adott időszakban 13,78 milliárd eurót juttathat a helyi akciócsoportoknak, hogy saját belátásuk szerint, az elfogadott stratégiájuk mentén dönthessenek a források felhasználásáról, és az nem kevésbé fontos, hogy minden nemzeti vidékfejlesztési programban helyet kellett biztosítani a négyes tengelynek, azaz a LEADER programnak.

(<http://www.umvp.eu/?q=leader/a-leader-tortenete> (letöltve: 2011. december 8.))

5.2. A LEADER Magyarországon

A kezdeményezés Magyarországon elsőként 2002 és 2004 között, a *Kísérleti LEADER Program* formájában valósult meg, melynek célja a LEADER-szemlélet bevezetésének előkészítése és a tapasztalatszerzés támogatása volt helyi, regionális és nemzeti szinten. A résztvevők egy közös felkészítő képzésen vettek részt, majd azután összeállították és megvalósították helyi vidékfejlesztési terveiket.

A program célcsoportjai

- a nagycsaládosok;
- a roma-nem roma együttműködések, valamint
- a helyben tartandó vidéki fiatalok voltak.

2001-ben a kísérleti program keretében vidékfejlesztési munkacsoportokat hoztak létre, amik meghívásos pályázaton vehettek részt. 40 csoportnak ajánlották fel a lehetőséget a pályázásra, melyek közül 14-nek a stratégiáját támogatták. A 14 munkacsoport közül 12 sikeresen megvalósította stratégiáját. A sikeres projektek megvalósítói között ott volt a Bükk Hegyhát Helyi Vidékfejlesztési Munkacsoport és Ózd-Putnok Helyi Vidékfejlesztési Munkacsoport, melyek az észak-borsodi térséget képviselték. 25 millió Forint támogatási összeget biztosítottak.

tak a megvalósításra munkacsoportonként, mely 250 projekt létrejöttét eredményezte. Ennek köszönhetően új munkahelyeket teremtettek, új jövedelemszerzési lehetőségek nyíltak meg a vidékiek előtt. Mindemellett a kulturális életben is felélesztették a régi hagyományokat, megteremtődött a lehetőség a régi kézműves mesterségek megismerésére és elsajátítására.

(Egyed K., In: www.sze.hu/etk/_konferencia/.../Net/eloadas_egyed_krisztian.DOC (letöltve: 2012. március 30.))

A kísérleti programot követően összesen 12 vidékfejlesztési programot hajtottak végre a csoportok, melyek keretében 270 támogatott projekt részesült támogatásban Magyarországon. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 2004-ben határozott a vidéki közösségek számára jelentősebb önállóságot biztosító LEADER+ Program elindításáról az Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program keretein belül.

A felhívásra a vidéki területeken található 3034 jogosult településből 2332 hozott létre 186 helyi vidékfejlesztési akciócsoportot. Közülük a program keretében 70 vidéki közösség, azaz 960 település részesült összesen 25 millió euró, azaz 6,7 Mrd Ft támogatásban. A támogatás 25%-át a Magyar Állam, 75%-át pedig az Európai Unió finanszírozta.

A támogatási keretösszeg nagy részét a helyben készült fejlesztési terv alapján meghirdetett helyi pályázati felhívások révén az akciócsoport területéről pályázók projektjeinek támogatására fordították. A pályázati felhívásokra összesen több mint 3600 projektterv érkezett, amelyek közül 2700 részesült támogatásban.

A pályázatok többségének központi eleme a turizmusfejlesztés, a térségi együttműködések fejlesztése, a kulturális örökség védelme és a hagyományörzés, a természeti értékek megóvása, a munkahelyteremtés, valamint a helyi gazdaság élénkítése, elsősorban helyi termékek előállítása és piacra juttatása révén.

A program növekvő jelentőségű, ugyanis a LEADER+ 7 milliárdos forrását az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) IV. tengelye megtízszerezte: a 2007-2013 közötti időszakban már több mint 70 milliárd forintot fordíthatnak az akciócsoportok a helyi fejlesztési elképzelések megvalósítására. 2007 őszén, a regisztráció befejeztével országszerte 96 helyi közösség alakult, ami szám szerint 3020 falut és kisvárost jelent.

(<http://www.umvp.eu/?q=leader/a-leader-tortenete> (letöltve: 2011. december 8.))

5.3. A LEADER az észak-borsodi térségben

Az Észak-Borsodi térség Borsod-Abaúj-Zemplén megye észak-nyugati csücskében fekszik, a magyar-szlovák határ mellett 30 települést foglal magába, amelyek közül 2 városi ranggal rendelkezik. Az észak-borsodi LEADER térség területe 499 km². Az érintett kistérség lakosságának száma 2011. 01. 01. adatok alapján 36850 fő, melyből a munkaképes lakosság száma 24756 fő volt.

A kistérség történelmi, földrajzi, kulturális adottságai alapján négy mikro-térségre osztható: Sajó-völgye, Hangony-völgye, Nádasd-völgye és Bükki Hegyhát.

A **Bükki Hegyhát** kitűnő adottságainak köszönhetően - nagy része a Bükki Nemzeti Park tájvédelmi területéhez tartozik, - igen gazdag természeti értékekkel rendelkezik, melyet egyre többen fedeznek fel nemcsak hazai, de külföldi turisták személyében, sőt szakemberek is. Ennek eredményeként egyre többen foglalkoznak falusi turizmussal (Sajóalgóc, Uppony, Sajómercse, Borsodbóta).

A többi három mikro-térségben a nehézipar erőltetett fejlesztése, térhódítása mellett az emberek művelték földjeiket, megmaradt a háztáji gazdaság, mely nagyban hozzájárult az itt élők viszonylagos jólétéhez, sőt a válság után néhány évig biztos tartalékot jelentett.

A **Sajó-völgyében** így indulhattak be a mezőgazdasággal foglalkozó családi vállalkozások, valamint sokan östermelőként próbáltak kiegészítő keresethez jutni. Putnok továbbra is kiemelkedő szerepet tölt be a mezőgazdasági szakképzésben. A Serényi Béla Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola és Kollégiumban tanuló fiataloknak lehetőségük van nemzetközi szakmai gyakorlaton való részvételre, tapasztalatszerzésre is.

A **Nádasd-völgyében és a Hangony-völgyében** a foglalkoztatás színesebb képet mutat. Sokan külföldön próbálnak elhelyezkedni, ingáznak az országban, valamint az Ózd és Borsodnádasd ipari területén működő kkv szektorban dolgoznak. A térség ezen részén is található egy-két mezőgazdasági vállalkozás.

Forrás: Saját készítés

3.ábra Sajógalgóci látkép

A települések a természetföldrajzi adottság miatt völgyekben alakultak ki.

A térségben található települések, azok szerkezetét vizsgálva:

- 1000 fő feletti települések száma: 10 település;
- 500-1000 fő közötti települések száma: 12 település;
- 500 fő alatti települések száma: 8 település;
- legkisebb lélekszámú település: 71 fővel Gömörszőlős;
- két város található az érintett területen: Putnok és Borsodnádásd;
- két nagyközség található az érintett területen: Arló és Sajókaza.

Az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület 78 taggal indult. A megalakuló egyesületnek mind a 30 település önkormányzata, 20 vállalkozás és 28 civil szervezet lett a tagja.

Jelenleg 72 tagja van az egyesületnek, melynek az összetétele:

- 30 település önkormányzata;
- 19 civil szervezet;
- 23 vállalkozás.

5.3.1. A programok tervezése – A LEADER Program kidolgozása helyi szinten

A LEADER kezdeményezés célja a vidéken élők segítése és bátorítása annak érdekében, hogy térségük hosszabb távú fejlesztési igényeit közösen fogalmazzák meg. A LEADER a kistérségekben élő emberek kreativitására épül, s arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködve hozzanak döntéseket a térség hosszú távú fejlődéséről. A program célja, az alulról jövő kezdeményezések megvalósítása.

A programok kidolgozásához stratégiai tervezés szükséges, hogy legyen hivatalos okmány, melyben megjelennek azok a hosszú távú intézkedések, amelyek a közösségi és nemzeti prioritások mentén járulnak hozzá a tervezési időszak vidékfejlesztési elképzeléseinek megvalósításához. Az Unió évente nyomon követi és értékeli az intézkedések eredményességét, és szükség esetén beavatkozik azokba.

A stratégiai tervezés módszerét a vidékfejlesztés az üzleti életből vette át, mely radikálisan új szemléletet jelent az Európai Unió előző gyakorlatához viszonyítva.

A stratégiai közelítésmód a fejlesztéseket hosszú távon közelíti meg rendszerszemléletben, és a tervezésben az összefüggő programok közötti kiegészítő, egymást erősítő hatásokra alapoz. Jelen esetben a programozás, azoknak a lépéseknek a módszertanát jelenti, amelyek segítségével elkészíthetjük a célterület fejlesztési elképzeléseit tartalmazó vidékfejlesztési tervet.

Magyarország egyik leghátrányosabb térségében, az észak-borsodi térségben a stratégia kidolgozásakor meghatározó szempont volt az, hogy megoldást találjanak a fennálló gazdasági-társadalmi problémákra. A kulcs egy mindenre kiterjedő, a helyi adottságokra épülő, komplex vidékfejlesztési program kidolgozása. A térségben 2007-2008 között állították fel a munkaszervezetet, melynek feladatai között elsőként a helyi közösség igényeinek megfogalmazása volt.

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kidolgozásakor a prioritásoknak, a célkitűzéseknek megfelelően a HACS stratégiai partnerei:

- a fiatalok képviselői;
- helyi kézművesek, kulturális csoportok, közösségek képviselői;
- vállalkozók voltak.

A továbbiakban a programozás lépéseit mutatom be az Észak-Borsodi LEADER Unió példáján keresztül.

5.3.2. Helyzetfeltárás

A programozás első lépése a helyzetfeltárás. A helyzetfeltárás alapvetően a térség erőforrás-állapotának és teljesítőképességének a megismerésére irányul.

A vizsgálat során különböző módszerekkel tárhatjuk fel a térség:

- természeti;
- gazdasági;
- társadalmi;
- történeti-kulturális adottságait, sajátosságait.

A leggyakrabban feldolgozott adatok:

- a földrajzi keret, határok, szomszédos térségek, domborzat, éghajlat, főbb vízfolyások, talajállapotok;
- területhasználat, mezőgazdasági terület, erdő, természetvédelmi területek;
- infrastruktúra: út, vasút, csatornázottság, ivóvíz, elektromosság, szennyvízkezelés, telefonhálózat;
- lakosok száma, népsűrűség, kormegoszlás, képzettségi szint, foglalkoztatottság;
- agrárgazdaság: terményszerkezet, feldolgozás, értékesítés;
- kis- és középvállalkozások száma, mérete, szerkezete;
- szolgáltató szektor (létesítmények szintje, típusa, hozzáférhetősége);
- közigazgatás és intézményi háttér, kormányzati szervek, érdekcsoportok, üzleti körök, szövetkezesek, kulturális szervezetek,
- kulturális örökség – tárgyi és szellemi.

A helyzetfeltárás történhet szakértői vagy közösségi módszerrel.

A leggyakrabban alkalmazott szakértői módszerek:

- statisztikai elemzések;
- fizikai- és gazdaságföldrajzi elemzések;
- térinformatika (térkép- és adatkombinációk);
- befektetési térképek;
- kommunikációs-információs hálózat elemzése;
- társadalmi kapcsolatok elemzése;
- térszerkezeti kapcsolatok és
- humán erőforrás elemzés.

A közösségi módszerek:

- a SWOT-analízis;
- a portfólió-analízis;
- a problémafa;
- a célfa;
- a logikai keretmátrixok és
- más közösségfejlesztési módszerek.

Az észak-borsodi LEADER térség helyzetét a stratégiai kialakítása előtt SWOT-analízis segítségével tárták fel. Az elemzés során fény derült a térség azon pozitív tényezőire, melyekre alapozva további fejlesztéseket végezhetünk. Jelenleg is jól működnek, ki vannak használva, és ráhatással lehetünk rájuk, hogy még jobban működjenek. Lehetőségeinket mérlegelve kihasználhatjuk erősségeinket, nyugodtan építhetünk azokra. Így például kiderült az, hogy a települések különleges természeti értékekkel és bőséges kulturális örökséggel rendelkeznek. A felmerülő lehetőségek és a már meglévő erősségek összekapcsolásával kiküszöbölhetik a térségben élők gyengeségeiket.

Az erősségek és lehetőségek mellett fontos rávilágítanunk azokra a területekre is, melyeken kevésbé vagyunk sikeresek, és számolni kell az esetleges negatív tényezőkkel, melyeket nem tudunk befolyásolni, és kockázatot jelentenek.

Az észak-borsodi LEADER térség SWOT-analízisét az 2. számú melléklet tartalmazza.

5.3.3. A prioritások kijelölése

A stratégiai tervezés második lépése a prioritások kijelölése. Ebben a fázisban, a helyzetértékelés alapján határozzák meg a stratégia irányait, tartalmi kereteit, a vidékfejlesztési programok és a megjelenő intézkedés-csoportok körvonalait.

Fontos, hogy az intézkedések kijelölésénél megtaláljuk azokat a kritikus pontokat, amelyek megoldása a lehetőségek keretein belül is minőségi változást hozhatnak a megcélzott térség életében.

A stratégiai célok egyediék minden térség területén, azonban a közös bennük, hogy a világos irányt kell mutatniuk, a valós helyzetfeltárásra legyenek alapozva és a jövőképre összpontosítsanak.

Az Észak-Borsodi LEADER Unió stratégiájának legfontosabb prioritásai: a fiatalok helyben tartása valamint a környezet, a települések rendbetétele, a mai kornak megfelelő tájkarbantartás megvalósítása, fejlesztése.

A helyi vidékfejlesztési stratégia fő célkitűzései:

- **Közösségi kezdeményezések erősítése a gazdaság fejlesztése érdekében:**

A kistérségben fennálló tökehiány miatt, csak összefogással lehet hosszabb távon fenntartható vállalkozásokat beindítani. A helyi termékek (gomba, fűszernövény, gyógynövény, gyümölcsök) feldolgozására egy üzem kialakítása – olasz mintára – közösségi üzemeltetéssel segíthetné kis és családi vállalkozások beindítását.

- **A helyi identitástudat erősítése a kulturális és természeti értékek ápolásával:**

A vidékfejlesztés szakmai munkájának eredményeként újra felértékelődött a kulturális örökség – a barkó és a gömöri népi hagyományok, kézművesség, gasztronómia - és természeti értékeink. Ezáltal igény merült fel a térségből származó hírességek hagyatékaiknak összegyűjtésére, a régi kihasználatlan épületek felújításával kulturális rendezvényközpont kialakítására, tradicionális eszközök és ruhák beszerzésére, valamint generációs párbeszéd keretében a hagyományok átadására.

- **A helyi ifjúsági közösségek erősítése:**

A fiatalok helyben tartásához elengedhetetlen, hogy a szabadidejüket kulturáltan, hasznosan töltsék el. Az utóbbi érdekében eszközvásárlás szükséges. Fontos a fiatalok helyi ismeretanyagának bővítése is különböző kulturális programok segítségével.

- **A tájkarbantartás és a megújuló energia szinergiája:**

A zöld – település program, amely a településeken lévő és kialakítandó parkok, közterületek ápolását célozza meg, egyúttal lehetővé teszi a természetes hulladék hasznosítását a megújuló energia területén is.

- **A természeti környezet bevonása és fenntartható hasznosítása a turizmus terén:**

Kiemelt szerepet kapott a természeti értékeink megvédése mellett a ritka természeti jelenségek, a különleges flóra és fauna bemutatása, bevonása a turizmus fejlesztésébe. Ennek jegyében a következő lehetőségek merültek fel az erdei kerékpárút kialakítása a kistérségben, ökopark létrehozása, valamint tematikus utak kialakítása a környezeti értékek bemutatása érdekében.

- **Európai hálózat kiépítésének elősegítése a helyi termékek (kézműves, gasztronómia), a vendéglátás, a helyi örökségek ápolása és az ifjúsági vállalkozások területén:**

A térségben élő fiatalok nemzetközi tapasztalatainak, kapcsolatrendszerének köszönhetően a 2000- es évek elején több európai ország részvételével valósultak meg ifjúsági projektek, amelyek ma már tényleges kistérségi együttműködéssé váltak. A fiatalokkal és a főbb nemzetközi partnerekkel – angol, norvég, olasz, német – együttműködve jelenleg is folyik a munka egy európai hálózat kialakításán, mely a helyi örökségre, a helyi tudásra, termékekre építve kíván gazdasági fejlesztéseket elindítani kiemelve a fiatalok szerepét.

- **A helyi adottságokra épülő, illetve a helyi gazdaság fejlődését elősegítő és innovatív mikrovállalkozások támogatása:**

Új technológiák, innovatív ötletek megvalósítása, melyek nem csak a gazdasági szerkezetváltást segítik elő, hanem a szakképzett fiatalok helyben tartását is biztosítják.

- **A településeken élők igényeinek és szükségleteinek megfelelő, a fiatalok helyben tartását elősegítő falumegújítási kezdeményezések támogatása:**

A kistérség településeinek jelentős része jelenleg nem rendelkezik olyan parkokkal, amelyen a közösségi életet erősítő kulturális és szabadidős programokat lehetne szervezni. A helyi lakosság részéről komoly igényként merült fel szabadtéri közösségi terek, a helyi hagyományokra – pl. játékokra – épülő közösségi sportrendezvények lebonyolítására alkalmas parkok kialakítása.

- **A helyi örökség védelme és fenntartható hasznosítása a helyi közösségek számára:**

Fontos az identitástudat erősítéséhez a helyi kulturális örökség újrafelfedezése, védelme, továbbvitele. Erre a célra kulturális központ kialakítása szükséges.

5.3.4. A Program kidolgozása – Céletterületek meghatározása célkitűzések alapján

A következő lépése a stratégiai programozásnak a vidékfejlesztési programok és alprogramok kidolgozása a célkitűzéseknek megfelelően.

Egy kistérségnek akkor vannak jó programjai, ha azok egymással kapcsolatban vannak, és erősítik egymást, nem szigetelődnek el a fejlesztések. A jó programok kidolgozásának előfeltétele a stratégiai célok helyes meghatározása.

Tehát a programoknak úgy kell kapcsolódniuk a stratégiai célokhoz, mint a célok a jövőképhez. Egy kistérségnek több stratégiai célja is lehet és az egyes stratégiai célokhoz is több program kapcsolódhat.

A jól kidolgozott programok:

- konkrétak;
- reálisak, vagyis megvalósíthatóak;
- határidősek;
- helytállóak;
- mérhetők.

A LEADER Program az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület (ÉBLU) számára nagyon fontos, mivel a teljes gazdasági-társadalmi szerkezetváltás a kistérségi összefogás, a közösségi kezdeményezések, beruházások nélkül nem valósítható meg.

Az egyesület célja 2013-ra a kistérség megtartó erejének megerősödése – kiemelt célként kezelve a fiatalok megtartását – a helyi humán, természeti és kulturális adottságokra építve a kulturális és kreatív ipar, a zöld infrastruktúra és a térségi innováció alapjainak megteremtésével, elindításával, amely az új gazdasági szerkezet kereteinek létrehozását is jelenti.

A LEADER jogcímek keretében 2008-ban az alábbi céletterületek fogalmazódtak meg:

- **Közösségi beruházások:**
 - *Ízek Háza:* gasztronómiai módszertani központ;
 - *Érzékek Háza:* környezetvédelmi módszertani központ;
 - *Innovációs Központ:* a fiatalok helyben tartását segítő ifjúsági fejlesztő központ;
 - *Művészanya:* képző és kulturális módszertani központ;
 - Térségi közösségi webrádió- és TV kialakítása, fejlesztése;

- ***Egységes arculat megteremtése*** köztéri elemek és pavilonok révén;
- Egységes arculat megteremtése érdekében tájkarbantartást ellátó, környezetvédelmi mikroközpontok kialakítása.
- **Rendezvények:**
 - Ifjúsági programok, Térségi Ifjúsági Fórum;
 - ***Négy Évszak kulturális fesztiválsorozat:*** a 4 mikrotérségben évszakonként más és más kulturális projekt megvalósítása;
 - Mikro-térségek bemutatkozása;
 - Térségi marketing-konferencia.
- **Képzések:**
 - Helyi szükségleteket kielégítő képzések;
 - ***Animátorképzés:*** térségi vezetők, kapcsolattartók felkészítése pályázatírásra, projekt-menedzsmentre, kommunikációs készségek fejlesztése;
 - Leghátrányosabb helyzetű, valamint ifjúsági csoportok képzése.
- **Térségen belüli együttműködés:**
 - Multiszektorális együttműködést biztosító szakmai hálózat létrehozása.
- **Térségek közötti, nemzetközi együttműködés:**
 - LEADER egyesület tagjai révén kialakult nemzetközi együttműködések;
 - A LEADER HACS által generált nemzetközi együttműködések: angol, olasz kapcsolat;
 - A fiatalok által generált nemzetközi együttműködések.
- **Tanulmányok, tervek készítése**

Forrás: Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület
4.ábra Az Ifjúsági Innovációs Központ kialakítása

A fiatalok helyben tartását segítő ifjúsági fejlesztő központ munkálati folyamatainak aktív végrehajtói voltak a helyi ifjak.

Az ÚMVP IV. tengelyére első körben 2009-ben lehetett pályázatot benyújtani, melyeknek elbírálása a 2010. év végére történt meg és az ügyfelek 2011 januárjában kapták kézhez a támogatási határozatokat.

2009. október 1. és 2009. november 16. közötti benyújtási időszakban a térségben 25 darab projektet nyújtottak be, melynek 76 %-a pozitív elbírálást kapott. A benyújtott pályázatokra megítélt támogatási összeg 269 255 283 Ft volt.

**2009-ben benyújtott LEADER pályázatok száma az Észak-Borsodi LEADER Unió
Egyesületnél**

3. táblázat

Jogcím megnevezése	Benyújtott projektek száma (db)	Nyertes projektek száma (db)	Megítélt támogatási összeg Ft-ban
Közösségi célú fejlesztések	10	8	228 667 103
Rendezvények	9	7	24 053 354
Képzések	2	2	8 370 500
Térségen belüli szakmai együtműködések	1	1	3 116 310
Térségek közötti és nemzetkö- zi együtműködések	1	1	5 048 016
Tervek és tanulmányok	2	0	0
Összesen	25	19	269 255 283

Forrás: Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület adatai alapján saját szerkesztés

A 2009-ben benyújtott nyertes pályázatok megvalósítását a támogató határozat kézhezvétele után kezdték meg az ügyfelek. A bírálatok közlésének idejét tekintve, mely 2011 januárjában történt, jelenleg is folyamatosan zajlik a beruházások kivitelezése.

A 2008-ban kidolgozott stratégia felülvizsgálata és annak kibővítése során a helyi igényeket figyelembe véve a térségben működő önkormányzatok, civil szervezetek és magánszemélyek számára lehetőség nyílt kisebb eszközök beszerzésére. A kisértékű eszközbeszerzéssel a pályázók munkáját kívánták segíteni a stratégia kidolgozói, hogy a kisebb szervezetek is könnyedén benyújthassanak egy-egy pályázatot a különböző célterületekre. Hiszen a cél, hogy az alulról érkező igények megvalósulhassanak. Például egy-egy helyi táncsoport új fellépő ruhákat vásárolhasson tagjai számára, vagy egy-egy településen fel tudják eleveníteni a régi gasztronómiai hagyományok ízét a LEADER program keretében beszerzett kemencében sültött ételekkel vagy rendezhessenek egy kisebb rendezvényt, mely összefogja a közösséget, a különböző generációkat.

A fiatalok helyben tartása továbbra is kiemelt prioritást élvez.

A LEADER jogcímek keretén belül 2011-ben az alábbi célterületek kerültek meghatározásra:

- **Közösségi célú fejlesztés**

- Ifjúsági közösségek megerősítését szolgáló kisértékű kulturális és sporteszközök beszerzése;
- A helyi identitástudat és a közösségi élet erősítését szolgáló és a kulturális és természeti értékek ápolásával megvalósuló kisértékű fejlesztés;
- Helyi és erdei termékek mintafarmja és módszertani rendszerközpontja - oktatás, feldolgozás, kutatás, hálózatépítés;
- Helyi kulturális értékek megőrzését és hasznosítását szolgáló fejlesztés;
- Tájkarbantartó mikrotérségi központok támogatása;
- Térségi közösségi igényeket kielégítő digitális nyomdai eszközbeszerzés.

- **Rendezvény**

- Négy Évszak kulturális fesztivál;
- Kisértékű rendezvények szervezése a kulturális örökség, a helyi identitástudat és közösségi élet erősítése jegyében.

- **Vállalkozási alapú fejlesztés**

- Vállalkozások támogatása megújuló energia területén;
- Helyi termékek előállításának, feldolgozásának és népszerűsítésének támogatása.

A 2011-ben felülvizsgált stratégia alapján a LEADER jogcímeken belül meghatározott célterületekre 2011. szeptember 30. és november 15. között, valamint 2011. november 29-től december 5-én 18 óráig –, amely két intervallum egy támogatási kérelem benyújtási időszaknak minősül –lehetett benyújtani a pályázatokat.

A pályázatokat az eddigi papír alapú benyújtás helyett elektronikus úton, az ügyfélkapun keresztül az MVH által rendszeresített és honlapján közzétett formanyomtatványon kellett az MVH-hoz benyújtani. A pályázathoz csatolandó dokumentumokat szkennelt formában kellett csatolni.

A meghirdetett célterületekre összesen 44 darab pályázat érkezett be.

**A 2011. évben benyújtott IV. tengelyes pályázatok száma az Észak-Borsodi LEADER
Unió Egyesületnél**

4. táblázat

Jogcím megnevezése	Benyújtott projektek száma (db)
Közösségi célú fejlesztések	34
Rendezvények	7
Vállalkozás alapú fejlesztések	3
Összesen	44

Forrás: Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület adatai alapján saját szerkesztés

A stratégiai tervezés a vidékfejlesztési programok és alprogramok megalkotásával befejeződik. A tartalmi folyamatot követően az intézkedések kijelölése után a költségkereteket kell meghatározni.

5.3.5. Intézkedések - A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

A Stratégia kidolgozása során konzultációra és projektötlet-beadásra volt lehetőség a tervezői/Akciócsoport által rendezett fórumokon. A mikrotérségekben megrendezett nyilvános fórumokon személyes konzultáció keretében sok projektötlet fogalmazódott meg. Az ötletek folyamatosan nyilvánosságra kerültek az egyesület honlapján, melynek köszönhetően újabb ötletek generálódtak.

A Vidékfejlesztési Stratégia LEADER-szerűsége

- 1. Területalapú megközelítés:** A helyi adottságokra, kulturális örökségre, vagy ezekre épülő újszerű fejlesztések, projektek megvalósítása olyan helyi partnerekkel, akik közös felelősséget és motiváltságot éreznek a LEADER térség felemelkedéséért.
- 2. Alulról építkező kezdeményezés:** a kezdeményező(k) a helyi LEADER térségi szereplő(i).
- 3. Köz- és magánszféra partnersége:** szférák – önkormányzati, civil és vállalkozói – közötti együttműködés.

- 4. Innováció:** a helyi adottságokra építve, a LEADER térségben újszerű fejlesztés megvalósítása.
- 5. Integrált és ágazatközi:** átfogó, többirányú megközelítési mód, melynek során a különböző területeken működő partnerek összefogásával, együttműködésében valósul meg fejlesztés.
- 6. Hálózatosodás:** ugyanazon szektor szereplői között, illetve hasonló adottságú és lehetőségekkel rendelkező szereplők és/vagy HACS térségek közötti együttműködés.

5.3.6. Költségkeretek

A célkitűzések megvalósításához a rendelkezésre álló erőforrást az előzetesen felmért igényekhez igazodva arányosan célszerű felosztani.

Az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület a felhasználható 282,5 millió forint kiosztható támogatási keretösszegeből közösségi célú beruházásokra a tervezet szerint 220, 5 millió forintot fordíthat, vállalkozás alapú jogcím keretében 45 millió forinttal gazdálkodhat, valamint 17 millió forintból valósíthatnak meg kísértékű és komplex rendezvényeket az elkövetkező időszakban. A rendelkezésre álló forrás célterületenkénti megoszlását a 3. számú melléklet tartalmazza.

5.4. A vidékfejlesztési programok végrehajtása

A vidékfejlesztési tervek sikeres kivitelezésének egyik előfeltétele az, hogy a tervezési szakaszban meghatározott intézkedéseket úgy ültessük át a gyakorlatba, hogy az érdekelteknek és érintetteknek is legyenek meghatározott feladatai.

A végrehajtás felügyeletére az Unió kialakított egy felügyelő intézményrendszert.

Az európai intézmények minden évben kérnek egy előrehaladási jelentést a tagországoktól, a stratégiai prioritásokról és az elért eredményekről. Az éves jelentést az új programozási időszakra felállított Ellenőrző Hatóság hitelesíti. Az ellenőrzési folyamatnak a célja az, hogy átláthatóbb legyen a források felhasználása.

5.4.1. A végrehajtás intézményrendszere

A végrehajtási intézményrendszer alapintézményei:

- Az **Irányító Hatóság**, melynek feladata a program végrehajtási folyamatának hatékony, szabályszerű és eredményes irányítása. Magyarországon a program Irányító Hatósága (IH) a Vidékfejlesztési Minisztérium.
- Az **Akkreditált Kifizető Ügynökség**, mely a tagállamok által akkreditált hatóságok vagy szervek, amelyek megfelelnek a vidékfejlesztési kiadások összegeinek kifizetésére a közösségi igazgatási és számviteli feltételek tiszteletben tartása mellett. Hazánkban a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) felelős az agráriumra és vidékfejlesztésre fordított európai uniós támogatások megfelelő felhasználásáért és pénzügyi monitoringjáért. Esetünkben a Kifizető Ügynökség egyben a Monitoring Bizottság is.
- A **Monitoring-Bizottság** kidolgozza saját eljárásrendjét az érintett tagállam intézményi jogi és pénzügyi keretein belül, és egyezteti azt az Irányító Hatósággal. A Bizottság feladata, hogy kövesse a programot és meggyőződjön annak végrehajtásának eredményességéről

Az intézmények működésére és a közöttük lévő kapcsolatokra vonatkozóan kiemelt követelmény a pénzügyi rend lebonyolítása; ezen kívül az ellenőrzésre kijelölt Monitoring Bizottság összetétele és működési elvei. Továbbá ügyelni kell arra, hogy a jelentéstételi és beszámolási rend áttekinthető legyen.

5.4.2. Értékelés

A tagállamok valamennyi vidékfejlesztési programhoz létrehoznak egy folyamatos értékelési rendszert. Az értékelések célja az, hogy javítsák a vidékfejlesztési programok végrehajtásának a minőségét, hatékonyságát, eredményességét. Az értékelést az Irányító Hatóságok kezdeményezik, és a Monitoring-Bizottsággal együtt szervezik meg.

Az értékelés háromfázisú folyamat:

- Előzetes értékelés;
- Félidős értékelés;
- Utólagos értékelés.

Az előzetes értékelés során kiértékelik a közép- és hosszú távú szükségleteket, az elérendő célokat és a várható eredményeket, tehát ez még a programozás része.

A félidős és utólagos értékelés során a források felhasználásának mértékét, hatékonyságát, valamint a társadalmi-gazdasági folyamatokra és a közösségi prioritásokra gyakorolt hatását vizsgálják. Azonosítják azokat a tényezőket, melyek nagymértékben elősegítették a program sikerességét vagy éppen annak sikertelenségében volt meghatározó szerepük. Végül a vizsgálat alapján kijelölik a legjobb gyakorlatot.

A dolgozat e fejezete a Makkai (2008) szakirodalmának és az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiáinak valamint egyéb rendelkezésre álló adatainak felhasználásával került kidolgozásra.

6. EGY SIKERES LEADER PROJEKT: „NÉGY ÉVSZAK RENDEZVÉNYEI – NYÁR A TÉRSÉGBEN”

A Négy Évszak rendezvénysorozat keretén belül évszakonként egy-egy mikrotérségben különböző kulturális programok kerülnek megrendezésre. Az észak-borsodi LEADER térség települései évek óta a szomszédos községekkel összefogva közös szervezéssel valósítják meg rendezvényeiket, programjaikat. E rendezvénysorozat legnépesebb és legnépszerűbb időszaka a nyár. A legtöbb településnek nehézséget okoz egy nagyobb közönség számára zárt, fedett épületben helyet biztosítani, ezért a programok lebonyolítására a legmegfelelőbb időszak e tekintetben a nyár, valamint a legalkalmasabb helyszín a szabadtér. A településeken szervezett rendezvények általában helyi- vagy néphagyományokat őrző ünnepekhez kötődnek. A megvalósult rendezvények fő mozgatói a központi települések és hozzájuk csatlakoznak a szomszédos falvak. A programok tervezése, szervezése során a legfőbb szempont az volt, hogy azok a térség adottságaira alapozva a helyi igényeknek megfelelően kerüljenek megvalósításra.

A rendezvény szervezésének és lebonyolításának bemutatásához primer információkat gyűjtöttem. A LEADER rendezvény sikerességével kapcsolatos kutatásom során a primer kutatás kvalitatív fajtáját alkalmaztam. A Négy Évszak kulturális rendezvénysorozat pontos ismertetéséhez mélyinterjút készítettem a főszervezővel és egy résztvevővel, hogy mindkét oldalról ismertethessem a tapasztalatokat. Az interjú alanyokat otthonukban kerestem fel, hogy minél oldottabb hangulatban tudjunk beszélgetni az adott témáról. A beszélgetés elején ismertettem dolgozatom témáját, kutatásom célját, majd az előre elkészített interjúvázlatban megfogalmazott kérdések segítségével zajlott az interjú.

6.1. A pályázat előkészítése, benyújtása

A pályázat benyújtása előtt a Bükki-Hegyhát településeinek vezetői összeültek és megosztották igényeiket, elképzeléseiket egymással. 16 község alkotja a Hegyhátot, így a pályázati kiírásnak megfelelően legalább 10 településnek kellett együttműködnie a rendezvénysorozat megvalósításához.

A mikrotérség településeinek vezetői előzetes megbeszélést tartottak a programsorozat megvalósításának feltételeiről. A polgármesterek felvázolták a helyi igényeket, elképzeléseiket, mely alapján a rendezvényt szerették volna megvalósítani. A tervezés során az volt a cél,

hogy ne egy hagyományos falunap kerüljön megrendezésre, hanem legyen valami különlegességhez kötve a rendezvény. A vezetők azt szerették volna, hogy a település hagyományaihoz kapcsolódjon a program.

A pályázat megírására és a rendezvényeken szervezésére a Sajókazai Faluvédő Egyesületet kérték fel. Az egyesület több mint egy évtizedes tapasztalattal rendelkezik. 13 éve vállalják a térség településein rendezendő programok teljes vagy részbeni szervezését, lebonyolítását.

Közös térségi megbeszélésen szóbeli megállapodás történt a kötelezettségek vállalásáról, majd a későbbiek folyamán írásban is rögzítették azt, mivel a pályázati anyag kötelező része volt a résztvevőkkel kötött együttműködési megállapodás. A polgármesterek vállalták, hogy előfinanszírozzák a felmerülő költségeket (fellépők díja, eszközbérlet, étel-italfogyasztás), mivel a pályázat utófinanszírozású.

Megállapodást nem csak a településekkel kellett kötni, hanem a civil szervezetekkel, vállalkozókkal, akik részt vettek a településeken megrendezésre kerülő programokon, mint fellépő vagy támogató.

A programok tervezése során a helyi hagyományokra építve, különlegességgel fűszerezve olyan programok születtek, mint például a Népdalkörök találkozója Bárdos Lajos emlékére, Sportnap, Környezetvédelmi és Közösségi Nap, Tűzoltó és Közösségi Nap.

A pályázat 2009 novemberében került benyújtásra, a kérelem elbírálása pedig több, mint egy évvel azután történt meg. Így a pályázat benyújtása és megvalósítása között csaknem 2 év telt el. A pozitív bírálatú támogatási határozat kézhez vétele után 1 hónappal, 2011 februárjában kezdődött a projekt előkészítése.

Az előkészületi feladatokat, az értékelést, utógondozást a civil szervezet elnöke egyedül végezte, a programok megvalósítása pedig a már összeszokott 5-6 fős team közreműködésével történt.

6.2. A rendezvénysorozat megvalósítása

A „Nyár a térségben” rendezvényei a Bükki-Hegyháton a 2011. június 25-től 2011. szeptember 10-ig tartott. Az érintett települések: Sajókaza, Csokvaomány, Borsodbóta, Sáta, Lénárdaróc, Csernely, Királd, Uppony, Nekézseny és Bükkmogyorósd voltak. A 10 rendezvény legtöbbje egész napos volt, mindegyike kapcsolódott egyházi, vallási ünnephez, népszokáshoz vagy helyi hagyományhoz.

A június 25-től szeptember 10-ig tartó programsorozat több mint 1000 embert érdekelt a településeken, zömmel a helyieket, de szép számmal voltak a szomszédos településekről és távolabbról is. A programok a helyi sajátosságokra, szükségletekre és adottságokra szerveződtek, és kínáltak szórakozást, elfoglaltságot korosztályra való tekintet nélkül gyerekeknek, fiataloknak, középkorúaknak, idősebbnek egyaránt.

A programok rendkívül változatosak voltak, de elsősorban a térség amatőr előadóira, mestereire, kézműveseire lettek építve. A „szomszédolás” programsorozat keretén belül (amely időközben kapta ezt az elnevezést) a 10 település rendezvényén 34 amatőr előadó/csoport/ alkotó mulattatatta a közönséget, kínálta portékáját, amelyből 33 csoport/egyen Borsod megyei volt 19 településről, az egyetlen Gyermekszínház is Egerből érkezett, őket is a szomszédsági körhöz sorolhatjuk jóindulatúan. Szűkítve a kört, a 33 egyén/csoport előadó vagy kézműves közül 31 az Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület területéről érkezett, közülük 26 csoport a Bükki-Hegyhát településén él és dolgozik. Bemutatkozott a csokvaományi(2), sajókazai(4), sajóvelezdi(1), sáta(2), borsodbótai(2), upponyi(5), lénárdaróci(3), csernelyi(2), sajógalcóci(1), nekézsenyi(2), királdi(2) kézműves, termelő, állattartó, énekes, táncos, színjátész. Az észak-borsodi térség többi településéről is voltak a rendezvényeken a közönség sorai között. A rendezvényeken tevékeny részt vállaltak az önkormányzatok, élükön a polgármesterekkel és a település többi elöljárójával, civil szervezetével. Több községnél a nevüket is adták a rendezvény szervezéséhez, így a Borsodbótai Tűzoltó Egyesület, az Uppony Jövőjéért Egyesület. A LEADER-jelleg abban is megmutatkozott, hogy ezeken a programokon több vállalkozó és cég is részt vett, támogatva a rendezvényeket, így többek között a Sajó völgye Takarékszövetkezet, az ÉHG RT., a Vekni Kft., a Kvartett M. Kft.

A rendezvénysorozat ismertetéséhez készült egy plakát, melyen mind a 10 rendezvény részletes programterve szerepel. Ezeket a plakátokat a térség összes település hirdetőtábláján kihe-

lyezték, valamint az Észak-Borsodi LEADER Unió honlapján is közzétették. Ezen kívül minden település számára készült egy stílusos meghívó, mely az adott településen megrendezésre kerülő esemény programját tartalmazta.

Az szervezésben főszerepet betöltő interjú alanyom részletesen mesélt a 10 településen megrendezett programokról.

A következőkben részletesebben bemutatok közülük néhányat, melyeken a másik interjú alanyom is részt vett és a helyszínen készített képekkel illusztrálom azokat.

6.2.1. Szent Iváni Kazai Napok

A „Nyár a térségben” első rendezvénye a Bükki-Hegyháton a sajókazai program volt 2011. június 25-én. A sajókazaiak több éves hagyománya szerint a település ünnepe több napos, ezért elnevezése is Szentiváni Kazai Napok volt. A háromnapos rendezvényen többféle mulatsági, művelődési forma kínálta magát: Borsodi Művészeti Fesztivál Modern képzőművészeti kiállítása, kispályás labdarúgó-bajnokság, amatőr és profi előadók, templomi hangverseny. A több, mint 70 gyermek és fiatal másfél óráig szórakoztatta a közönséget.

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület

5.ábra Borsodnádasi fiatalok táncsoportja

6.2.2. Péter-Pál napi vigasságok

A második rendezvény a Bükki-Hegyháton a csokvaományi program volt 2011. július 2-án. A kb.800 fős falu is régi hagyományhoz fűzte közösségi ünnepét, a Péter-Pál napi vigasságok más egyházi szertartáshoz is kötődtek: Sárlos Boldogasszony ünnepéhez. A csokvaományi faluünnepben, a programot a római katolikus gyülekezet ünnepi szentmiséje nyitotta, ahová lovas huszárok és pártás lányok vezették fel az ünnepelni vágyókat, kezükben a magyar és a millenniumi zászlóval.

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület

6.ábra Lovas huszárok

Délután csikós programmal szórakoztatták a nagyerdeműt, ami folytatódott egy önvédelmi csoport bemutatójával. Ezt követően a Velezd Néptáncegyüttes és az Ózdi Művelődési Intézmények énekes-táncos csoportja szórakoztatta a közönséget.

6.2.3. Tűzoltó- és Községi Nap Borsodbótán

A „Nyár a térségben” harmadik rendezvénye a Bükki-Hegyháton a borsodbótai program volt 2011. július 9-én. A borsodbótaiak egyik legmeghatározóbb civil szervezete az önkéntes Tűzoltó Egyesület, így közösségi napjuk programját is ez határozta meg.

Először az egri Babszem Jankó Gyermekszínház szórakoztatta a legfiatalabbakat, majd játszóházi foglalkozással mulatták az időt.

A késő délután a hagyományörzőké volt: először a Velezd Néptáncsoport lépett a színpadra, majd a szomszéd település Gyöngykaláris Népdalköre.

Az est folyamán a Cigány Kisebbségi Önkormányzat fellépői szórakoztattak, köztük volt a szlovák Csonka Andreas is. Az estet Kiss Csaba rockzenekara és Tűzoltóbál zárta.

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület

7.ábra Borsodbótai Tűzoltó Zenekar

6.2.4. Sátai Sportnap

A több, mint 1.000 fős településnek van egy nagyon jó közösségi színtere: a Sátai Sporttelep. A 2011. július 10-én megrendezett sporteseményen különböző ügyességi feladatokat oldottak meg a csapatok, mellyel párhuzamosan több bajnokság folyt a sportpályán: céllövészet, asztalitenisz bajnokság, súlylökés, sárkányeregetés. A délután folyamán a csokvaományi Jiu Jitsu Klub fiatal „harcosai” mutatták meg harci tudományukat a közönségnek. Fedett pavilonok alatt agyagozni és mázazni lehetett a kézműves játszóházban.

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület
8.ábra Játsszóház

6.3. A program értékelése

Az interjú végén a programok során megéltekről kérdeztem a kutatásban résztvevő alanyokat. Az elhangzottak alapján a megkérdezettek véleménye több szempontból is egyezett.

A program célja a térség fejlesztése mind közösségi mind kulturális és gazdasági vonatkozásban. A szervezés és megvalósítás során összekovácsolódik egy csapat, erősödik a közösségi szellem, a helyi identitástudat. A rendezvények résztvevői valamint fellépői a térségben élő helyi tehetséges amatőr művészek, táncosok, kézművesek, iparosok és termelők lehetőséget kaptak a bemutatkozásra más településeken is.

A színpadi produkciókon kívül a lakosság megismerhette a térség kézműveseinek, termelőinek munkáit, termékeit, melyeket meg is vásárolhattak a helyszínen.

A rendezvények programjainak kialakításánál minden korosztály igényeit figyelembe vették, így a színpadon egyaránt láthatott a közönség modern és hagyományörző produkciókat is a helyi tehetségek közreműködésével. A korosztályok mindegyike megtalálta a számára vonzó, érdekes műsort, és rendkívül örültek a közös ünnepeknek.

A rendezvények megvalósítása által sok olyan ember jutott maradandó élményhez, aki más módon nem tudott volna hozzájutni egy néptáncsoport, egy vásári komédiás vagy egy sztár-vendég produkciójához, anyagi, szociális vagy egészségügyi miatt.

Amit a közönség sokszor nem látott a már több éves tapasztalattal rendelkező csapatnak köszönhetően, hogy a településeken nincsenek olyan egyének, akik megfelelő képességekkel, készségekkel rendelkeznek a rendezvényszervezés területén. Például nem készülnek „B” tervvel egy szabadtéri rendezvényre rossz idő esetén, így az eső beálltával sokat csúszik a program, mert csak az eső eleredtének idején kezdenek el a megoldáson gondolkodni, hová húzódhatnak be, ahol a kedvezőtlen időjárás ellenére folytathatják a rendezvényt. Vagy nincsenek tisztában alapvető „szabályokkal”, hogy a fellépőket fogadni kell, el irányítani a számukra fenntartott felkészülést biztosító helyre vagy a rendezvényen valakinek fel kell konferálni az előadókat.

A kutatás alapján azt a következtetést vontam le a projekt közösségformáló- és fejlesztő hatásával kapcsolatban, hogy működik a Vidékfejlesztési Stratégia LEADER-szerűségének elméleti leírása a gyakorlatban. Hiszen az alulról jövő igényeknek megfelelően valósulnak meg a programok, a helyiek igénye szerint a köz- és magánszféra együttműködésével. A „Nyár a térségben” által a helyi adottságokra építve újszerű fejlesztések valósultak meg, melyeket a helyiek hagyománnyá kívánnak tenni.

A rendezvények alkalmával kialakult közösségek a jövőben is képesek működni, csak egy kulcs szereplő szükséges, aki összefogja a csapatot mind a fiatalok, mind az idősebbek tekintetében. Az egyik településen egy fiatal pap fogja össze a fiatalokat. Az atya egy táncsoportot alakított a fiatalokkal, saját kedvtelésükre tanulnak be táncokat, melyekkel a helyi rendezvényeken lépnek fel.

Ahhoz, hogy a térségben élők fontosnak érezzék magukat, valakinek meg kell szólítani őket, hogy csatlakozzanak a kisebb csoportokhoz, főleg a fiatalokat kell bevonni a közösségi életbe, hisz a miénk a jövő. Nekünk kell valamit tennünk a térség fejlesztése érdekében. Meg kell teremtenünk magunknak a társadalmi és szociális jólétünkhöz szükséges alapokat.

7. AZ ÉSZAK-BORSODI TÉRSÉG FIATALJAI KÖRÉBEN VÉGZETT KUTATÁS

7.1. A kutatás célja

Primer kutatásom elsődleges célja, hogy feltárjam az Észak-Borsodi LEADER Unió fő prioritása, a fiatalok helyben tartása, megállja-e helyét a gyakorlatban. A kutatás másodlagos célja, hogy megismerjem a helyi fiatalok szabadidő eltöltési szokásait, valamint kíváncsi vagyok arra is, hogy tagjai-e valamely közösségnek. A megkérdezés eredményeit összesítve pontosabb képet kapok a fiatalok jövőbeni terveiről, gondolkodásmódjukról. Hiszen a mai modern világban leszűkült a fiatalok szabadidős tevékenységének köre. Sokan virtuális közösségi életet élnek az interneten, a különböző közösségi oldalak segítségével. Egy lépést sem kell tennünk már a mai világban ahhoz, hogy ismerőseinkkel beszélgethessünk. Szeretném megtudni, hogy a kutatásban résztvevők kizárólag a világhálón kialakult közösségek tagjai vagy személyesen is ápolják kapcsolataikat, tartoznak valamilyen „élő” közösséghez, melyek hozzájárulnak településük, térségük fejlesztéséhez.

A kérdőíves lekérdezés eredményeit szembe állítom feltételezéseimmel, melyeket a kutatás során kapott válaszok igazolnak vagy cáfolnak.

Hipotézisek:

H1: A térségben élő fiatalok szabadidejüket főleg internetezéssel töltik.

H2: A térségben élő fiatalok ritkán vesznek részt kulturális rendezvényen.

H3: A fiatalok többsége úgy gondolja nincs szerepe a térség fejlesztésében.

H4: A legtöbben nem kötődnek formális vagy informális csoportokhoz.

H5: A megkérdezettek többsége nem a térségben képzelel el a jövőjét.

H6: Ha állást keresnének a fiatalok, akkor a legtöbben külföldön próbálnának szerencsét a magasabb jövedelem reményében.

7.2. A kutatás módszerei, körülményei

A primer kutatás kvantitatív fajtáját alkalmaztam a fiatalok szokásainak, nézőpontjainak megismeréséhez. A kvantitatív módszerek közül a standard kérdőíves megkérdezést választottam. A megkérdezés szóban történt, a feltett kérdésekre kapott válaszokat a kérdőíven jelöltem. A beszélgetés elején elmondtam, hogy pályamunkámhoz készítek kutatást, ismertettem céljaimat.

2012. február 25-én elkészítettem a kérdőívet, majd próbakérdezést végeztem közeli ismerősök körében, hogy kiderüljön, érthetőek-e a kérdések, a megadott válaszlehetőségek.

2012. március 5-8. között Ózdon, a város különböző pontjain (buszmegálló, iskolák környéke) kérdeztem meg az észak-borsodi LEADER térség településein élő fiatalokat. A térség központja Ózd, ezért választottam a megkérdezés helyszínéül, hiszen ide járnak iskolába, itt dolgoznak a kiválasztott célcsoport tagjai. Összesen 135 fő adott választ a kérdőívben szereplő kérdésekre, így a minta nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen a megkérdezettek száma a térségben élő fiatalok (körülbelül 11 ezer fő) számához képest alacsony.

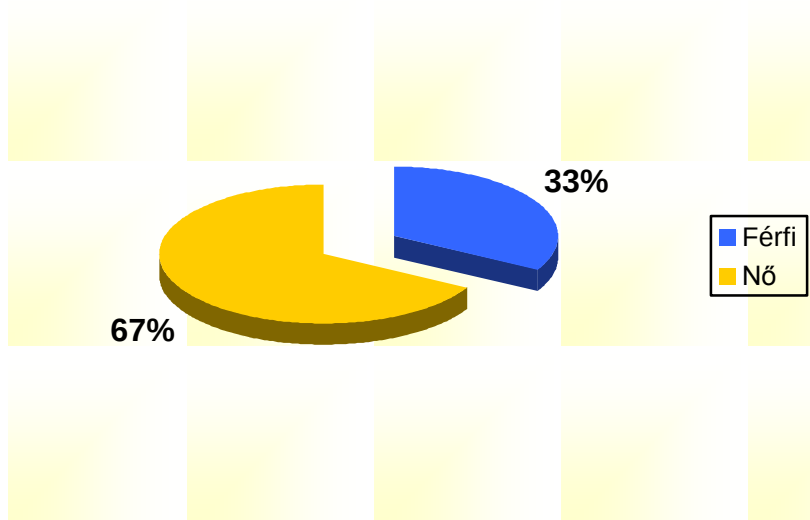
(Domán és társai, 2009; Taralik, 2003; Lehota, 2001)

7.3. A kutatás eredményei

Kutatásom során 135 főt kérdeztem meg szabadidős tevékenységeikről, kulturális rendezvényeken való részvételüknek gyakoriságáról, jövőbeli elképzelésükről az álláskeresés területére vonatkozóan.

7.3.1. Személyes kérdések

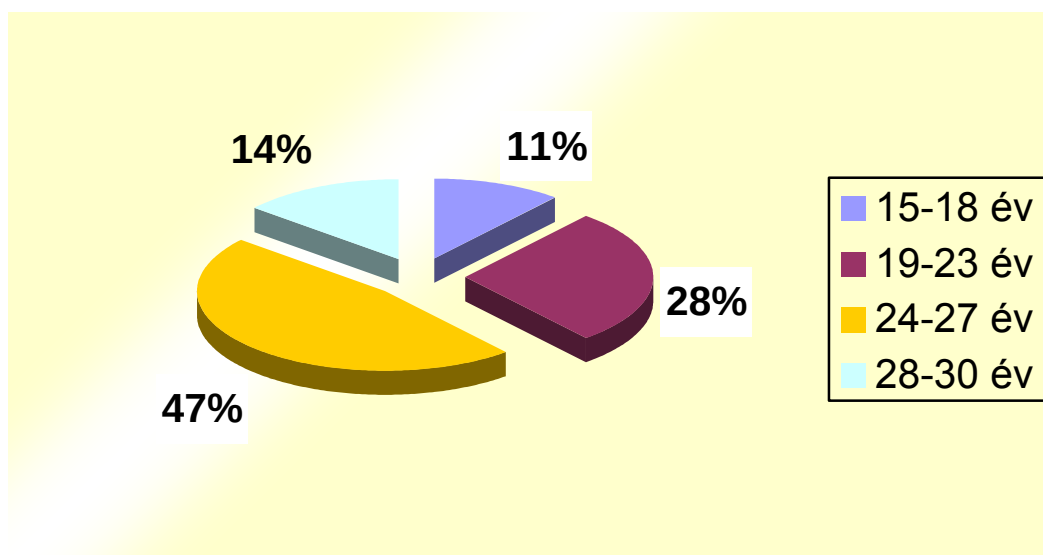
A válaszadó fiatalok nem szerinti megoszlását tekintve 33% -a férfi, 67% -a nő volt.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

9.ábra A válaszadók nem szerinti megoszlása %-ban kifejezve

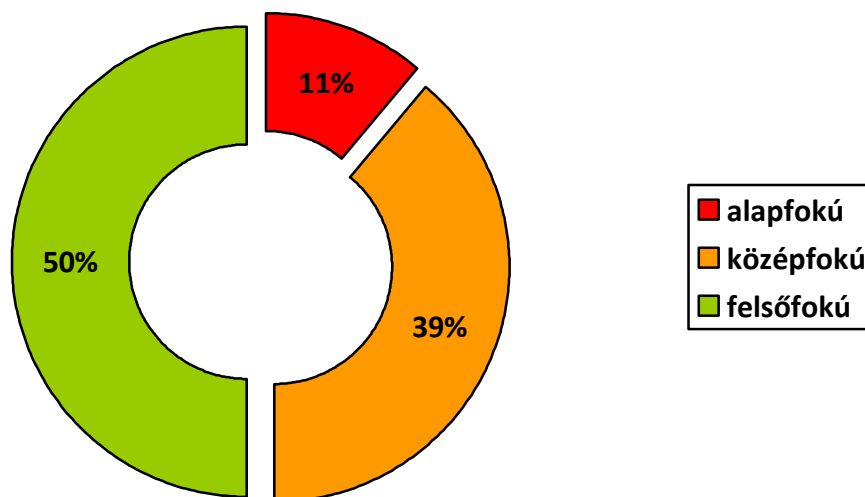
A kutatásban résztvevők közel fele (47%) 24-27 év közötti, 28% -a 19-23 éves, 14% -a pedig 28-30 év közötti. A válaszadók 11% -a pedig még a középiskolás korosztályúakat képviseli (15 -18 év).

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

10.ábra A megkérdezettek kor szerinti megoszlása (%)

A megkérdezettek 50% -a felsőfokú végzettséggel, 39% -a középfokú, 11% -a alacsony fokú végzettséggel rendelkezik.

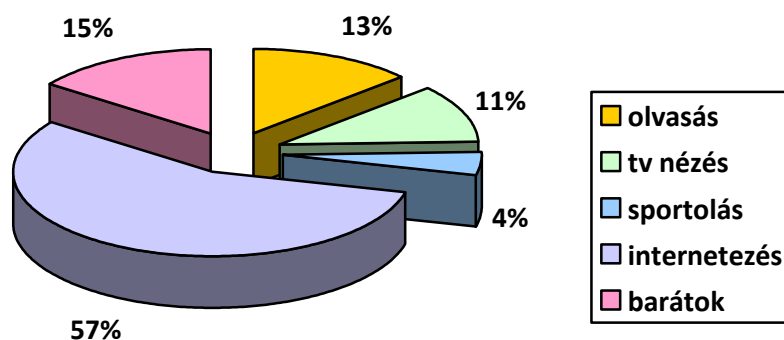

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

11. ábra A kutatásban résztvevők megoszlása végzettségük alapján (%)

7.3.2. Tárgyköri kérdések

A vizsgálat során rákérdeztem arra, hogy a válaszadó fiatal általában mivel tölti szabadidejét. A megadott lehetőségeket kellett rangsorolniuk 1-5-ig. Az 1-leggyakrabban, 5-ritkán végzett szabadidős tevékenység. A megkérdezettek 57% -a internetezéssel tölti szabadideje nagy részét, 15% -a a barátaival van. 13% azoknak az aránya, akik könyvet fognak a kezükbe. A megkérdezettek 11% -a, ha szabadideje van leggyakrabban tv készülék előtt van és a kutatásban résztvevők 4% -a az, aki rendszeresen sportol.

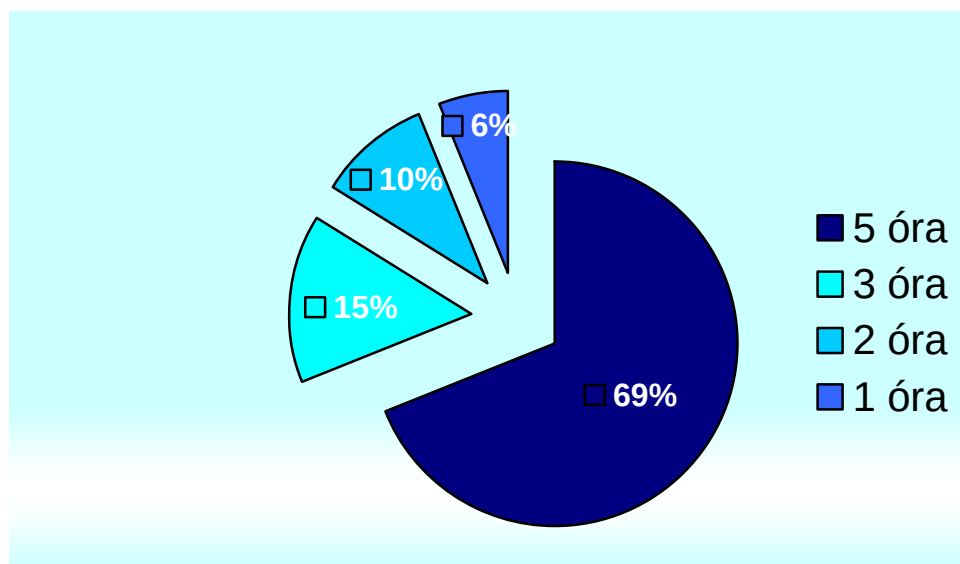

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

12.ábra Szabadidős tevékenység

A válaszadókat arról kérdeztem átlagosan mennyi időt használják az internetet naponta. A fiatalok többsége (69%) naponta 5 órát, 15% -a 3 órát, 10%- a 2 órát internetezik. Csupán 6% azoknak, az aránya, akik maximum 1 óra hosszát töltenek a világhálón.

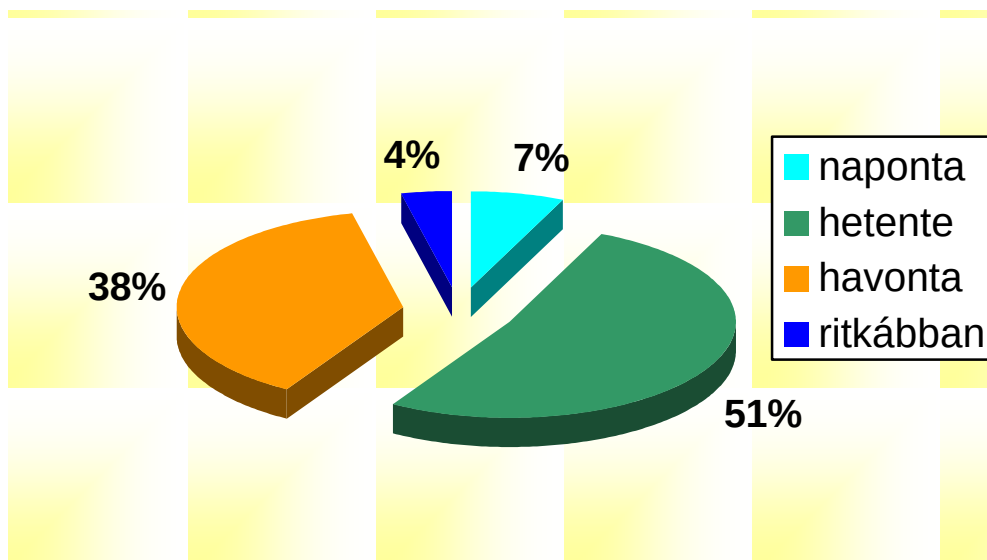
Szabadidőben internetezéssel töltött időtartam megoszlása

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

13.ábra Internetezéssel töltött idő szerinti megoszlás (%)

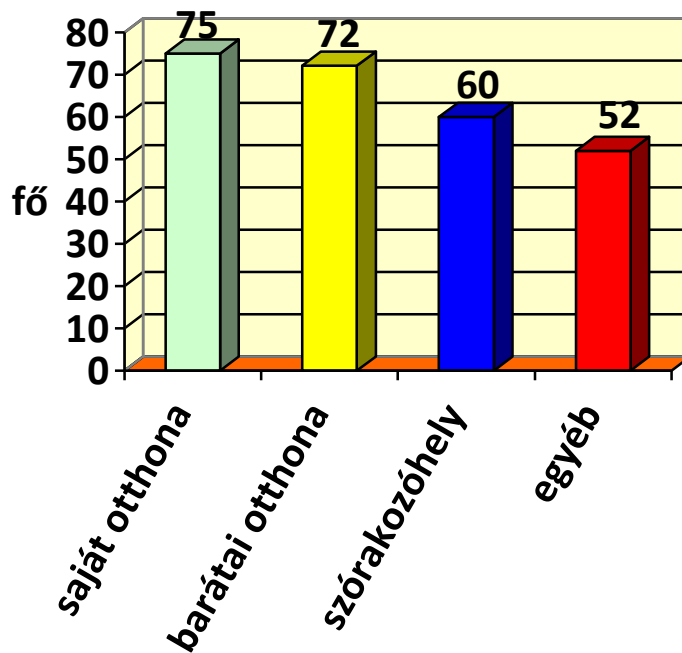
A fiatalok 7% -a naponta találkozik barátaival, 51% -a hetente, 38% -a havonta és 4% -a csak ritkán tölti szabadidejét baráti társaságban.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

14.ábra Barátokkal történő találkozás gyakorisága

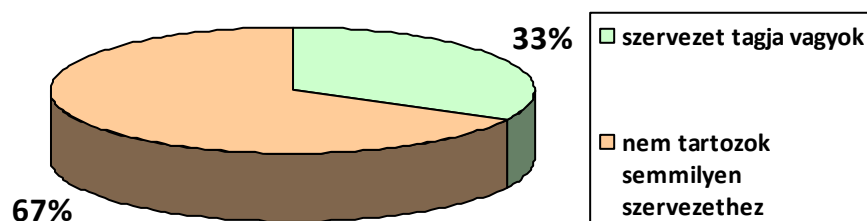
A megkérdezett fiatalok legtöbbször jelölt válasza arra a kérdésre, hogy általában hol szokott találkozni barátaival több lehetőséget jelölhettek. A többség főként saját otthonában (75 fő jelölte a választ) illetve barátaiknál (72 fő jelölte a választ) találkozik. A kutatásban résztvevők közül 60 fő volt az, aki szórakozóhelyeken, sörözőkben fut össze és 52 fő az egyéb helyeket adta válaszul.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

15.ábra A barátokkal történő találkozás helyszíne

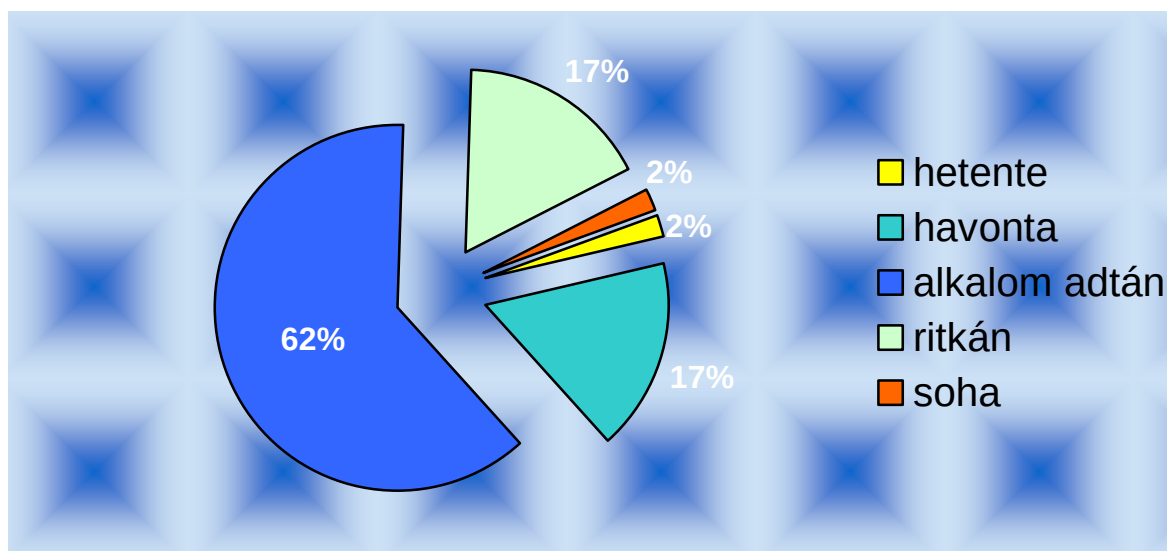
Kíváncsi voltam arra, hogy a megkérdezett tagjai-e valamilyen csoportnak. A válaszadók 33%-a tagja egyesületnek, vagy táncsoportnak, művészeti társulatnak, ifjúsági szervezetnek, vagy iskolaszövetkezetnek. A fiatalok többsége (67% -a) azonban, nem kötődik semmilyen csoporthoz.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

16.ábra Civil szervezethez tartozás

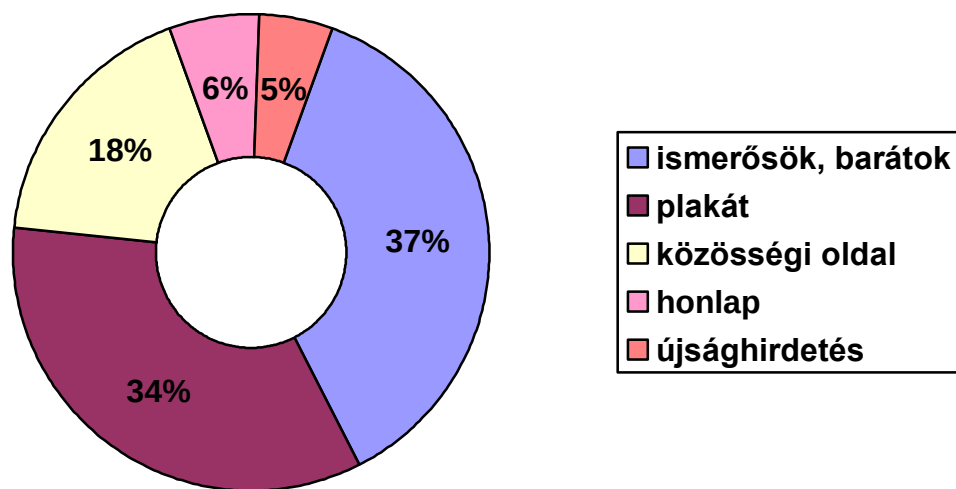
A kutatás alapján kiderül, hogy a fiatalok 62% -a alkalom adtán ellátogat kulturális rendezvényekre. 17-17% az aránya azoknak, akik havonta és ritkán jelennek meg kulturális eseményeken, szintén egyező arányban (2-2%) vannak azok, akik heti rendszerességgel vesznek részt kulturális összejöveteleken vagy soha.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

17.ábra Kulturális rendezvény látogatásának gyakorisága alapján történő megoszlás (%)

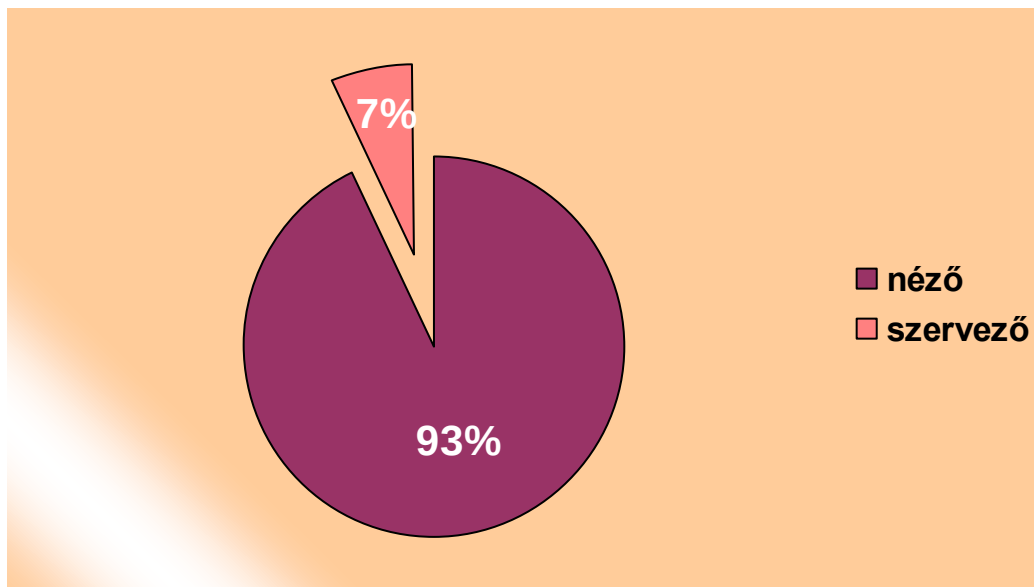
A válaszadók azokról a rendezvényekről, melyeken részt is vesznek általában ismerősöktől, barátoktól értesülnek, 37%-uk jelölte a felsoroltak közül ezt a lehetőséget. További 34% -a a megkérdezetteknek helyi plakátok segítségével informálódik, 18 % -a közösségi oldalakról, 6% -uk a szervező honlapjáról és 5% -uk újsághirdetésből tájékozódik. Mindezt jól szemlélteti a 18. ábra.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

18.ábra A rendezvényekről történő tájékozódás eszköze

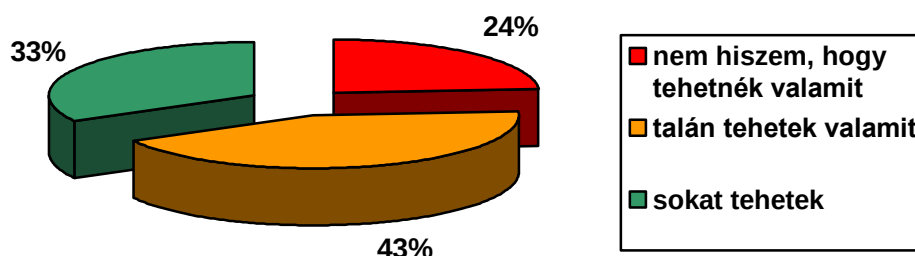
A helyi rendezvényeken a fiatalok 93% -a nézőként vesz részt, csupán 7% -uk segítkezik a szervezésben.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

19.ábra A válaszadók helyi rendezvényeken betöltött szerepe szerinti megoszlás (%)

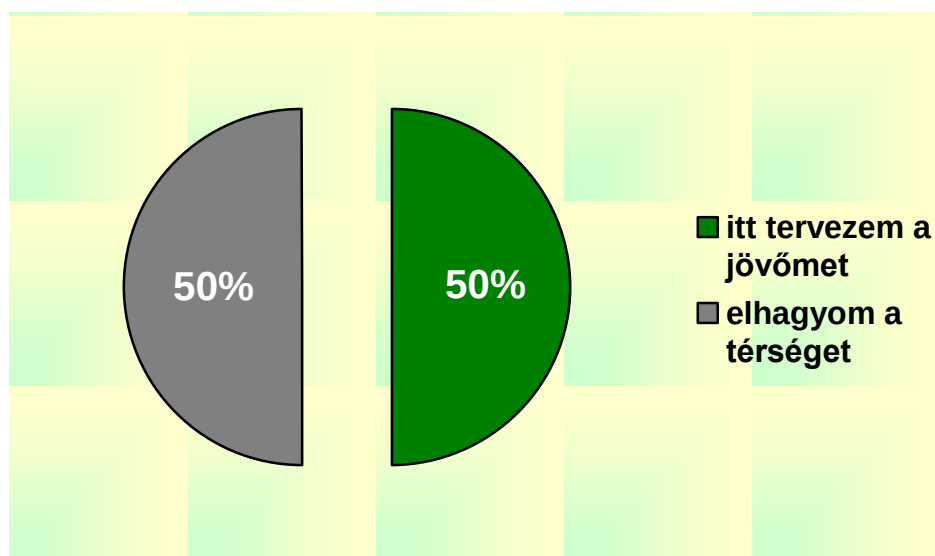
A megkérdezettek 43% -a szerint, talán tehet valamit a térség fejlesztése érdekében. A fiatalok 33%-a úgy gondolja, ő sokat tehet a fejlődés érdekében, kulcsfontosságú szerepet töltenek be. A többiek (24%) pedig nem érzik, hogy lenne szerepük a fejlesztés területén.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

20.ábra A fiatalok szerepe a térség fejlesztésében

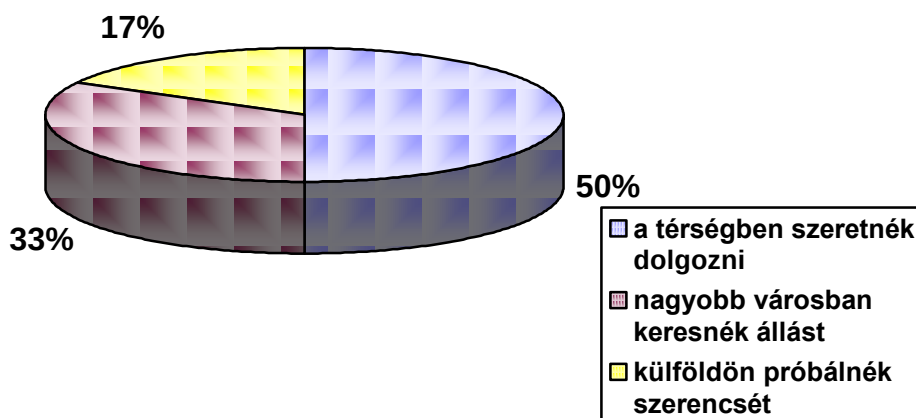
Mivel az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület fő prioritása a fiatalok helyben tartása, ezért fontos tudni, hogy egyáltalán itt a térségben képzelik-e el jövőjüket. A megkérdezettek véleménye fele-fele arányban oszlott meg, 50%-uk itt tervezi a jövőjét, viszont ugyanennyi az aránya azoknak, akik azt tervezik, elhagyják Észak-Borsodot.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

21.ábra A megkérdezettek jövőbeni tervei a térségben maradással kapcsolatosan

Kutatásom során kitértem arra, hogy ha a válaszadó állást keresne, akkor lakóhelye közelében vagy egy nagyobb városban szeretne elhelyezkedni, vagy ki menne külföldre szerencsét próbálni. A válaszadók fele (50%) a térségben szeretne munkát vállalni, mert családjuk közelében akarnak maradni, itt vannak a barátaik. A megkérdezettek 33% -a egy nagyobb városban képzelel el jövőjét, mert úgy gondolják ott több lehetőségük van a munkavállalásra, tanulmányaik miatt már nagyvárosban élnek, így nem is tervezik a hazatérést. A fiatalok 17% -a külföldön próbálna, van, aki már ott is van és úgy gondolja sokkal jobb helyzetben van ott, mint itthon lenne. Az elhelyezkedés esélyének nagyobb valószínűsége és a munkabérek magasabb összege miatt és nem utolsósorban a nyelvtanulás miatt hagynák el hazájukat a térségi fiatalok.

Forrás: Saját kutatás 2012 N=135 fő

22.ábra A válaszadók álláskereső helye szerinti megoszlása (%)

7.3.3. Hipotézisek ellenőrzése

- H1: Az a feltételezésem, hogy a térségben élő fiatalok szabadidejüket főleg internetezéssel töltik, *beigazolódott*, ugyanis a megkérdezettek 57% -a jelölte első helyen a felsorolt tevékenységek sorrendbe állításakor, azt, hogy szabadideje nagy részét internetezéssel, tölti.
- H2: A kérdőív lekérdezése előtt azt gondoltam, hogy a fiatalok nem igazán vesznek részt kulturális rendezvényeken. Ám a felmérés alapján kiderül, hogy a fiatalok több mint fele (62% -a) alkalom adtán ellátogat kulturális rendezvényekre. A válaszadóknak

mindössze 17% -a ritkán és 2% -a soha nem vesz részt kulturális rendezvényen. Így feltételezésemet **cáfolja** a kapott eredmény.

- H3: Feltételezésem szerint a fiatalok többsége úgy gondolja nincs szerepe a térség fejlesztésében. A válaszadók 43% -a szerint, talán tehet valamit a térség fejlesztése érdekében, további 26%-uk úgy gondolja, sokat tehet a térség fejlődéséért, csupán 7% azok aránya, akik kulcsfontosságú szereplőnek érzik magukat. A többiek (24%) pedig nem érzik, hogy lenne szerepük a fejlesztés területén. Tehát ezen hipotézisemet **cáfolja** a kutatás eredménye.
- H4: Azon hipotézisem, hogy a megkérdezettek többsége nem tagja valamilyen formális vagy informális csoportnak, **beigazolódott**, mert a válaszadó fiataloknak csupán 33% -a tagja valamely egyesületnek, tánccsoportnak, művészeti társulatnak, ifjúsági szervezetnek, vagy iskolaszövetkezetnek. A fiatalok többsége (67% -a) azonban, nem kötődik semmilyen csoporthoz.
- H5: Azon feltételezésem, hogy a megkérdezett fiatalok többsége nem a térségben képzei el jövőjét, **nem igazolódott be**. A kutatásban résztvevőknek a fele (50%) gondolja úgy, hogy a jövőben, az észak-borsodi térségben fog élni, viszont a válaszadók másik fele a térség elhagyását tervezi.
- H6: Véleményem szerint, ha a megkérdezett fiatalok állást keresnének, akkor a legtöbben külföldön próbálnának szerencsét a magasabb jövedelem reményében. Ez a kutatás eredményének tükrében **nem igaz**, mert a válaszadók fele (50%) a térségben szeretne munkát vállalni, családjuk és barátaik közelsége miatt. A megkérdezettek 33% -a egy nagyobb városban képzei el jövőjét. A fiataloknak mindösszesen csak 17% -a menne külföldre dolgozni, főként a nyelvtanulás és magasabb összegű munkabérek miatt. Van, aki már ott is van, és úgy gondolja sokkal jobb helyzetben van ott, mint itthon.

8. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A vidékfejlesztés nem egy új, nemrégiben kitalált dolog attól, hogy az utóbbi néhány évben hallani róla többet a médiában. Az Európai Unióban már az 1990-es években jelentek meg olyan dokumentumok, melyek a vidékfejlesztéshez kapcsolódóan tartalmaztak különböző stratégiákat. Az 1994-ben kiadott Stratégia a vidéki Európáért és a Vidéki térségek európai chartája már tartalmazza a vidéki gazdaság újjáélesztésére és megerősítésére vonatkozó javaslatokat, valamint meghatározza a vidékfejlesztés feladatait, mint a vidéki érték, kulturális javak, hagyományok és közösségek megőrzését és fenntartását. Majd nem sokkal később megjelentek különböző programok is, melyek megkönnyítik a fő célok elérését.

Magyarországon Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) segít a fejlesztésben. A 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó programot különböző intézkedéscsoportokra bontották, melynek egyike a LEADER Program. Annak célja a vidéken élők segítése és bátorítása, hogy térségükben a hosszabb távú fejlesztési igényeket közösen határozzák meg. Az intézkedés a kistérségekben élők kreativitására alapoz, és arra ösztönzi a helyi szervezeteket, intézményeket, vállalkozásokat, hogy együttműködjenek. Ehhez a térségben működő Helyi Akciócsoportok nyújtanak segítséget. A LEADER legfőbb erénye, hogy helyben döntenek a felhasználható támogatásokról, a helyi igényeknek megfelelően, hiszen egy ismeretlen, aki nem az adott térségben él, mi alapján dönt, hogy szükséges-e az adott projekt megvalósítása, lehet-e rá építeni a későbbiekben.

Az észak-borsodi térségben a vidékfejlesztés lehetőségein belül a helyi természeti, kulturális adottságokra és a meglévő humán erőforrásra – kiemelten a fiatalokra dolgoztak ki új irányt a kistérség gazdasági-társadalmi szerkezetváltására. Egyrészt a gazdag kulturális örökségre, természeti értékekre, másrészt a fiatalok által képviselt innovációs, kreatív gondolkodásra, törekvésekre alapozva tervezik a térség jövőjét.

Az Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület célja 2013-ra a kistérség népesség megtartó erejének megerősítése – kiemelve a fiatalok megtartását – a helyi humán, természeti és kulturális adottságokra építve a kulturális és kreatív ipar, a zöld infrastruktúra és a térségi innováció

alapjainak megteremtésével, elindításával, mely egyben az új gazdasági szerkezet kereteinek létrehozásához is hozzájárul.

A térségben már beindultak a célok megvalósításához nagymértékben kapcsolódó közösségi beruházások, mint például az Ifjúsági Innovációs Központ kialakítása, mely a főként a fiatalokat támogatja, valamint a Művészanya, ami a térségben élő kézművesek számára jelenthet biztos jövőt.

A közösség formálásában véleményem szerint fontos szerepet töltenek be a térségi rendezvények. Egy-egy rendezvény megszervezése, lebonyolítása alkalmával nagy összetartásra van szükség. Mind a szervezés és megvalósítás során új emberekkel találkozhatunk, kapcsolatrendszerek épülnek ki, számunkra új értékeket fedezhetünk fel. Ez által érvényesülhet a térségben a hálózatosodás elve. A térségben a rendezvények alkalmával a kulturális szórakoztató műsorokon kívül a szervezők a helyi kézművesek és termelők bemutatására is törekednek. Fontos, hogy minél szélesebb körben ismertek legyenek a helyi értékek. A helyiek összefogásával könnyedén kiépülhet egy jól működő hálózat. Erre kiváló példa a Négy Évszak program 2011 nyarán megvalósított rendezvénysorozata, melynek keretén belül 10 településen mutathattak be a térségben élő tehetségeket. A rendezvényeken tevékeny részt vállaltak az önkormányzatok, valamint a helyi civil szervezetek és vállalkozók is. A közös összefogásnak köszönhetően az érintett települések hagyománnyá kívánják tenni a megkezdett programokat. Az észak-borsodi térség többi településén is vannak olyan programok, melyek az évek múltán már hagyománnyá váltak. Ilyen például a kissikátori téli „Hagyományos disznóvágás” vagy a Gombafesztivál.

Az ilyen programok alkalmával együtt dolgoznak a fiatalok és idősebbek, így generációs párbeszéd jön létre. A térség településeinek mindegyikén a kialakult generációs párbeszédnek köszönhetően évek óta együttműködve dolgoznak a helyi társadalom idősebb és fiatalabb tagjai egy élhetőbb kistérség megteremtésén. Az idősebbek tapasztalataikkal, helyi tudásukkal, a fiatalok újjító szándékukkal járulnak hozzá, a kezdeményezések kidolgozásának, megvalósításának sikerességéhez. Ez alapján elmondható, hogy a kistérségnek van biztos jövője, azonban elszomorító tény az, hogy több településen csak néhány fiatal vonható be ebbe a csapatmunkába. Arra kellene valami módot találni, hogy a fiatalabb korosztály felismerje azt, mennyire fontos szerepet tölt be a térség fejlesztésében. Ennek hiányában 2-3 lelkes aktivista dolgozik jövőjük megváltoztatása érdekében.

Nehéz megtalálni a közös hangot a mai fiatalokkal, hogy képesek legyünk bevonni őket a fejlesztésbe. Ezt a térségben élő fiatalok körében végzett primer kutatásom is alátámasztja. A kérdőívezés során kiderült a megkérdezettek többsége kizárólag a közönség tagjaként vesz részt kulturális rendezvényeken. Viszont működik az, hogy egyikük-másikuk ajánlására csatlakoznak többen a programhoz és még a mai napig megvan az ereje a színes figyelemfelkeltő plakátoknak. Ez a kérdőíves kutatásból derült ki, mert a megkérdezettek közel 1/3 -a (37%) ismerősöktől, barátoktól valamint 34% -a pedig a helyi hirdetőtáblákon kihelyezett plakátokról értesül a megrendezésre kerülő kulturális eseményekről. A felmérésben résztvevő fiatalok fele itt a térségben képzelel el jövőjét, ők azok, akik úgy gondolják, talán tehetnek valamit vagy nagyon is sokat tehetnek a térség fejlesztése érdekében. Ebből következik, hogy a megkérdezettek 50% -a a térségben szeretne munkát találni, mert ide köti őket a család, a barátok, a természeti értékek,

Ez alapján elmondható, hogy működik az összefogás a térségben kisebb csoportokban, azok tagjainak számát kellene növelni.

Ahhoz, hogy a fiatalok kötődjenek lakóhelyükhöz, ne akarjanak tanulmányaik befejeztével elköltözni a térségből a következő javaslatot teszem. A települések aktivistáinak segítségével rendszeres időközönként programot kellene szervezni a fiataloknak. Mivel számos településen nem működik iskola és óvoda nehéz megmozdítani az ifjúságot. A kisebbeket is be kell vonni valamilyen közösségi munkába, hiszen ők lesznek a következő generáció, és kiskorukban belőlük lehet nevelni a közösségi hovatartozást, tenni akarást. Erre alkalmasak a különböző témájú játszótérházak, vetélkedők, közös kirándulások a településeket körülvevő erdőkben.

Az általános iskola felső tagozatos korosztályú és az idősebb diákokkal már nehezebb a helyzet. Számukra is rendszeres összejövetelek szükségesek, hogy érezzék, fontos részesei társadalmunknak. Őket már be lehet vonni az események szervezésébe is, meg kell tanulniuk a felelősségvállalást. Gondolok itt például egy karaoke vagy mozi délután megrendezésére, amire igényük van a fiataloknak. Ezek után már be lehetne vonni őket egy nagyobb volumenű helyi rendezvény megvalósításába is, mely több generációnak szól, nem csak a fiataloknak. A közös szabadidő-eltöltés során megismerhetik a helyi értékeket, hagyományokat az idősebbek segítségével, melyek ismeretében a jövőben sokat érhetnek el. Tehát először is települési szinten kell egy csapatot összefogni.

Ha nagyobb közösségben gondolkodunk térségi szinten, akkor a települések között is lehetne közös programokat szervezni az ifjaknak. Ez valamilyen szinten már most is működik, de vannak települések, akik még nem csatlakoztak például egy térségi szervezet által már néhány éve megrendezésre kerülő Sport parti elnevezésű programhoz. A szervezet célja a térségi fiatalok támogatása. Minden évben megrendezik a sportnapot, ahol a települések csapataikkal nevezhetnek be a focibajnokságra és a különböző bolondos feladatokból összeállított vetélkedőre. Az évek során nem csak a sporté a főszerep, hanem a hagyományok ápolása is fontos szerepet kapott. A régi korok konyhájában készített ételeket készíthetnek el a fiatalok és a kézművesség területén is kipróbálhatják magukat a résztvevők. Ezen kívül a fiatal tehetségek is bemutatkoznak, és például ének- vagy tánc tudásukkal szórakoztatják társaikat. Ahhoz, hogy a térségből minden településről vegyék a bátorságot a fiatalok és csatlakozzanak a programhoz, az ifjúságot támogató szervezeteknek, központnak legalább kéthavonta meg kellene látogatnia a települési közösségeket, hogy jobban megismerjék őket, valamint, hogy segítséget nyújtsanak a közösségfejlesztésben. Ha ezen alkalmakkor a helyieken kívül az ifjúsági szakértőknek sikerül magukkal hozni más fiatalokat a térségből, a lehetőség adott lesz az ismerkedésre, ezáltal már egy újabb lehetőséget kínálnak fel a közösségnek. Még pedig azt, hogy ha térségi szintű rendezvényekre látogatnak el a helyi fiatalok, nem kell izgulniuk, hogy senkit nem fognak ismerni, ezért inkább ők nem is vesznek részt például a szomszéd település programján. A sok kis közösségből összerakhatunk egy nagyot. Fontos, hogy támogassuk a fiatalok hasznos szabadidő-eltöltését, szervezzünk programokat, hiszen a mai modern világban a legtöbben már csak az internet világában élnek. Persze a világhálón is sok hasznos információ található, de szerintem bátran kijelenthetem, hogy a többség főként a közösségi oldalakon lóg, valamint játszik és csak ritkábban keresnek rá hasznos dolgokra.

9. ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkban egyre nagyobb szerepet kap a fenntartható fejlődés. Véleményem szerint ez helyén is van, hiszen csak úgy érhetjük el azt, hogy amit megvalósítunk életünk során, gazdasági, társadalmi és szociális téren, nem szabad abbahagynunk, csinálnunk kell a saját érdekünkben, valamint, hogy tovább tudjuk adni a következő generációnak.

Az Európai Unió kiemelt fontosságot tulajdonít a vidéki (természeti, társadalmi-közösségi) értékek megőrzésének, és erre számos lehetőséget kínál anyagi forrást biztosítva.

Már az 1990-es években megjelentek a különféle támogatások az Európai Unió jogelődje, az Európai Közösség által. Akkoriban az átalakuló kelet-európai országoknak nyújtottak vissza nem térítendő támogatást.

A vidékfejlesztésben az uniós forrásoknak nagy szerepe van, melyek 2000-től bírnak komolyabb jelentőséggel e téren.

A fejlesztési lehetőségekre különböző programokat hoztak létre, melyek célja kezdetben a piacgazdaságba való átmenet támogatása volt és csak később került előtérbe a csatlakozásra való felkészítés.

Sok segítséget kaptunk a SAPARD és a PHARE programnak köszönhetően, így 2004-ben csatlakoztunk az Európai Unióhoz. A csatlakozás után kinyílt előttünk a nagy kapu, hiszen számos lehetőség kínálkozik számunkra a különböző fejlesztésekre, céljaink megvalósítására, hogy felvirágoztassuk Magyarország térségeit.

A LEADER Program az Európai Unió egyik legsikeresebb programja. A 2014-2020 közötti időszakban a LEADER –szerűség előtérbe kerül, hiszen a kistérségekre vonatkozó komplex fejlesztési tervek kidolgozásánál, azok megvalósítása során a LEADER- elvek alapján működő stratégiai keret áll rendelkezésünkre.

Az észak-borsodi LEADER térség területén már évek óta végeznek önkéntes munkát olyan civilek, akik, hajlandóak áldozatot hozni és dolgozni azért, hogy életben tartsák településüket, lakóhelyük szomszédos községeiben működő csoportokkal együttműködve.

Kell egy ember, aki megszólítja azon személyeket, akik nem mernek maguktól kezdeményezni, viszont ha felkérést kapnak, akkor örömmel részt vesznek a közösségi munkában.

A LEADER kezdeményezéseknek megvan a közösségformáló ereje. Ha a közösség egy olyan tervet valósíthat meg, melyet ő talált ki és a helyi igényeknek megfelelően kerül az megvalósításra, akkor az emberek felismerik azt, hogy ők irányíthatják „sorsukat”. Az észak-borsodi térség Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának fő prioritása a fiatalok helyben tartása, a helyi identitástudatuk erősítése. A LEADER Program keretén belül számos lehetőség közül választhatunk, hogy esetleg gazdasági vagy kulturális területen induljunk el a fiatalabb korosztály bevonásával. Hiszen mi vagyunk a jövő, a következő generáció és sok tudást, tapasztalatot kell még átvennünk, például a hagyományörzés tekintetében az idősebbektől, hogy hűen tudjuk ápolni a régi mesterségek és gasztronómia hagyományát, hogy majdan unokáink is láthassák.

Primer kutatás keretében egy már megvalósult projektről, a Négy Évszak kulturális program-sorozatról gyűjtöttem információkat, melynek jelentős mértékű közösségformáló és hagyományörző-, ápoló ereje van. A szervezetek, települések aktivistáinak összefogásával sikeresen került megrendezésre a több helyszínen megvalósuló rendezvénysorozat. A tapasztalat azt mutatja, hogy ahol a nyári rendezvény megvalósítása előtt nem alakult még ki egy kisebb csoport, a jeles eseményre összeállt egy olyan csapat, mely elhatározta, hogy az újszerű rendezvényből hagyományt teremt.

A térségben élő fiatalokban ott rejlik a tenni akarás, csak lusták „megmozdulni”, főleg egyedül. Ezért szükség van minden településen egy olyan emberre, aki ért a nyelvükön és felkéri őket az egyes projektben való részvételre. A cél az, hogy a tervezési és szervezési feladatokban is felelősséget vállaljon a fiatalabb generáció. Kérdőíves kutatásom eredménye alátámasztja, hogy a fiatalok főként csak nézőként vesznek részt a helyi rendezvényeken, és sokan nem ismerik fel, hogy nagy szerepük van a vidékfejlesztésben. A felmérésben 15 év felettiek vettek részt. Ahhoz, hogy az ifjúság szemléletmódját formálni tudjuk, közös programokat kell szervezni és a kisebb gyerekeket is megszólítani, hiszen őket még könnyebben lehet nevelni ilyen téren, mint például a középiskolás korosztályt. Így a kicsikből az évek során kialakulhat egy jó kis összetartó csapat, akik kamaszkorukban és később már szinte a felnőttek segítségével képesek lesznek közösségüket irányítani és ötleteiket megvalósítani.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] CSETE, L. – LÁNG, I. (2005): *A fenntartható agrárgazdaság és vidékfejlesztés*. Budapest, MTA Társadalomkutató Központ, 313 p.
- [2.] DOMÁN, SZ. – TAMUS, A. – TOTTH G. (2009): *Marketing alapok – gyakorló feladatokkal*. Budapest, SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt., 408 p.
- [3.] ÉSZAK-BORSODI LEADER UNIÓ, H.K. (2009): *Helyi Vidékfejlesztési Stratégia*. Ózd, Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület
- [4.] ÉSZAK-BORSODI LEADER UNIÓ, H.K. (2011): *Helyi Vidékfejlesztési Stratégia*. Ózd, Észak-Borsodi LEADER Unió Helyi Közösség Egyesület
- [5.] G. FEKETE, É. (1998): *Bevezetés az alulról vezérelt (bottom-up) vidékfejlesztés elméletébe és módszertanába*. Szolnok, Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola, 128 p.
- [6.] KERÉK, Z. – MARSELEK, S. (2009): *A vidékfejlesztés gyakorlata, lehetőségek, intézkedések*. Budapest, Szaktudás Kiadó Ház, 404 p.
- [7.] KOVÁCS, F. (1999): *A falu- és vidékfejlesztés stratégiai kérdései*. Budapest, AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft., 100 p.
- [8.] LEHOTA J. (2001): *Marketingkutató az agrárgazdaságban*. Budapest, Mezőgazda Kiadó, 233 p.
- [9.] LUKÁCS, G. S. (2004): *A vidékfejlesztés kézikönyve*. Budapest, Szaktudás Kiadó Ház, 175 p.
- [10.] MAGDA, R. – MARSELEK, S. (2010): *Vidékgazdaságtan II*. Budapest, Szaktudás Kiadó Ház, 225 p.
- [11.] MAKKAI, G. (2008): *Vidékefejlesztés*. Marosvásárhely, Mentor Kiadó, 224 p.
- [12.] POPP, J. (2004): *A vidékfejlesztés az Európai Unióban és Magyarországon*. Budapest, Európai Agrárpoltika Kft, 55 p.
- [13.] SARUDI, Cs. (2004): *Területi tervezés és pályázatírás*. Kaposvár, AGROINFORM Kiadó és Nyomda Kft., 248 p.
- [14.] SZLÁVIK, J. (2005): *Fenntartható környezet- és erőforrás-gazdálkodás*. Budapest, KJK-Kerszöv, 317 p.
- [15.] SZŰCS, I. (2002): *Vidékefejlesztés alapjai I*. Gyöngyös, Szent István Egyetem Gazdálkodási és Mezőgazdasági Főiskolai Kar Mátra Tan Oktató Kht, 138 p.

[16.] TARALIK, K. (2003): *Marketingkutató*. Gyöngyös, KRF, 149 p.

Internetes források

- [17.] Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) [2007] Budapest In:
<http://www.vmm.gov.hu/main.php?folderID=1961> (letöltve: 2011. december 14.)
- [18.] 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről In:
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600021.TV (letöltve: 2011. december 15.)
- [19.] <http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200407/vidékfejlesztés.pdf> (letöltve: 2011. december 15.)
- [20.] <http://www.ff3.hu/> (letöltve: 2011. december 15.)
- [21.] <http://www.fenntarthatofejlodes.hu/> (letöltve: 2011. december 15.)
- [22.] http://hu.wikipedia.org/wiki/Fenntarthat%C3%B3_fejl%C5%91d%C3%A9s (letöltve: 2011. december 15.)
- [23.] <http://www.nfft.hu/> (letöltve: 2011. december 15.)
- [24.] http://www.nfft.hu/dynamic/nemzeti_fenntarthato_fejlodesi_strategia.pdf (letöltve: 2012. január 15.)
- [25.] http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600021.TV (letöltve: 2011. december 15.)
- [26.] Botos B. Fenntartható fejlődés. In:
<http://kornyezetvaltozas.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1085614> (letöltve: 2011. december 28.)
- [27.] Gyulai I. A fenntartható fejlődés fő alapelvei. In:
<http://kornyezetvaltozas.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1085614> (letöltve: 2011. december 28.)
- [28.] http://www.fvm.hu/doc/upload/200503/sapard_terv.pdf (letöltve: 2011. december 28.)
- [29.] http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%A9_Magyarorsz%C3%A1g_Vid%C3%A9kfejleszt%C3%A9si_Program (letöltve: 2011. december 28.)

- [30.] Glatz F. Vidékpolitika, vidékfejlesztés és új intézményei In:
http://www.glatzferenc.hu/upload/file/Tanulmanyok/sikeres%20tersegek_GF.pdf (letöltve: 2012. március 28.)
- [31.] <http://www.videkfejlesztet.net/oktatas/videkfejlesztési-tananyag/videkpolitika-strukturalis-politika/videkfejlesztési-politika-magyarországon.html> (letöltve: 2012. január 28.)
- [32.] http://europabol.blogter.hu/172154/1990_ota_epul_az_uj_magyarorszag_europai_unios_tamogatasok_1990-2013_ (letöltve: 2011. december 28.)
- [33.] http://www.nfu.hu/strukturalis_alapok (letöltve: 2011. december 28.)
- [34.] http://www.nfu.hu/nemzeti_fejlesztési_terv (letöltve: 2012. február 28.)
- [35.] <http://www.nfu.hu/celegyenes> (letöltve: 2012. január 18.)
- [36.] http://www.nfu.hu/nft_i_operatív_programok (letöltve: 2012. február 8.)
- [37.] http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_regiok&id=7 (letöltve: 2012. január 8.)
- [38.] <http://www.umvp.eu/?q=program> (letöltve: 2011. december 8.)
- [39.] <http://www.umvp.eu/?q=leader/a-leader-története> (letöltve: 2011. december 8.)
- [40.] http://www.fvm.gov.hu/doc/upload/200802/sapard_2006_zarójelentes_hu_vegleges.pdf (letöltve: 2011. december 8.)
- [41.] <http://www.szilberhorn.com/uj-magyarország-vidékfejlesztési-program/uj-magyarország-vidékfejlesztési-program.pdf> (letöltve: 2011. december 8.)
- [42.] Nemes G. Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája – az integrált vidékfejlesztés lehetőségei In:
<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDEQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.policy.hu%2Fnemes%2Fpublikaciok%2Fkgiszemle2000.pdf&ei=k5eGT4TBIsT1sgao5vXUBg&usg=AFQjCNHTcvZvqlMr-Uo3cN6MHugzOmvHuQ&sig2=fI0d0ZKp4PFgRrTvFGQSLA> (letöltve: 2012. február 12.)
- [43.] http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=corki%20nyilatkozat&source=web&cd=2&ved=0CCkQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.nepfoiskola.hu%2Feu%2Frdoc%2Fb2.3.6.rtf&ei=5ZqGT7mMOIzNsgaYuLTqBg&usg=AFQjCNEoxP1jr1Xw0eOMoFa5fRzEaHqVhQ&sig2=FcDgbYXeUq3wBunN9X_J8g
- [44.] http://hvg.hu/gazdasag/20120117_daranyi_ignac_terv_finanszirozas (letöltve: 2012. március 8.)
- [45.] <http://www.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-minisztérium/hirek/daranyi-ignac-program> (letöltve: 2012. március 18.)
- [46.] http://gazdasag.ma.hu/tart/cikk/c/0/121871/1/gazdasag/Lendületben_a_Daranyi_Ignac_Terv (letöltve: 2012. március 18.)

- [47.] http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mtvsh.hu%2Fdynamic%2Fvssk_v_egyben_egyeztetesre.pdf&ei=O4GFT7mgMI7itQbsv8n2Bg&usg=AFQjCNGOZo_d674JT8V95Uwk8w7Gi9U0GQ&sig2=QhJqy0JvAgKeA8mEeFjI2g (letöltve: 2012. március 18.)
- [48.] Magócs K. Mi lett az ÚMVP források sorsa.
<http://www.videkesgazdasag.hu/index.php?id=mi-lett-az-umvp-forrasok-sorsa> (letöltve: 2012. március 20.)
- [49.] http://www.vati.hu/files/sharedUploads/docs/pride_kezikonyv.pdf (letöltve: 2012. március 19.)
- [50.] <http://www.agrotrend.hu/palyazat-figyelo/a-leader-kozossegek-szerepe-a-jovoben-noni-fog> (letöltve: 2012. 04. 02.)
- [51.] <http://www.mnvh.eu/leader-program-atalakitasanak-tarsadalmi-vitaja-vitaanyag> (letöltve: 2012. 01. 25.)
- [52.] <http://umvp.eu/?q=nemzeti-strategiai-terv-leader-2014> (letöltve: 2012. április 8.)
- [53.] http://www.nimfea.hu/tiszaturizmus/pdf/drdavidlorant_turizmus_vidекfejlesztés.pdf (letöltve: 2011. 12. 29.)
- [54.] Farkas T. "SAPARD KISTÉRSÉGEK" In: <http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=farkas%20tiber%3A%20%E2%80%9Dsapard%20kist%C3%A9rs%C3%A9gek%E2%80%9D%20t%C3%A9r%20%C3%A9s%20t%C3%A1rsadalom%202000.%202-3.%20sz%C3%A1m%C3%A1ban%2C%20pp.%20209-217&source=web&cd=2&ved=0CCoQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.celodin.org%2Ffiles%2Fhu%2F562.doc&ei=75qVT5erIYibOpW9wIsE&usg=AFQjCNEE6vvZkP170w4-5XbBhl38JJD5lA&cad=rja> (letöltve: 2012. március 26.)
- [55.] http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_Magyarorsz%C3%A1g_Vid%C3%A9kfejleszt%C3%A9si_Program (letöltve: 2011.12.05.)
- [56.] <http://www.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-minisztérium/hirek/indul-a-daranyi-ignac-terv-a-vidék-elni-akar-magyarország-megújul> (letöltve: 2012. január 26.)
- [57.] <http://www.umvp.eu/?q=leader/mi-a-leader> (letöltve: 2011. december 19.)
- [58.] Egyed K. Integrált térségfejlesztés – versenyképesség In: www.sze.hu/etk/_konferencia/.../Net/eloadas_egyed_krisztian.DOC (letöltve: 2012. március 30.)
- [59.] <http://www.nvteredmeny.hu/a-programrol.html> (letöltve: 2012. március 1.)

Mellékletek

2012 I. félévben megnyitásra kerülő jogcímek, melyekre pályázat nyújtható be

Jogcím megnevezése	Rendelkezésre álló tervezett keretösszeg	
Fiatal gazdák induló támogatása	4	Mrd Ft
A mezőgazdasági termékek értéknövelése	5	Mrd Ft
Zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatása	1,4	Mrd Ft
Kedvezőtlen adottságú területen gazdálkodók kompenzációs támogatása (KAT)	45,5	millió euró
Őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése	28,3	millió euró
Genetikai erőforrások megőrzése	11,8	millió euró
Mezőgazdasági területek első erdősítése	257	millió euró
Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken	2,8	millió euró
NATURA 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás	35,8	millió euró
Nem mezőgazdasági tevékenység kialakítása	7	Mrd Ft
Turisztikai tevékenységek ösztönzése	nincs adat	
A NATURA 2000 területek fenntartási terveinek kidolgozása	561	millió Ft
Tanyafejlesztési program	1,5	Mrd Ft
Állami génmegőrzési program	176	millió Ft

Forrás: Darányi Ignác Terv In: <http://www.kormany.hu/hu/videkfejlesztesi-miniszterium/hirek/daranyi-ignac-program> (letöltve: 2012. március 29.) alapján saját szerkesztés

SWOT-analízis

Erősségek	Gyengeségek
• egyedi természeti értékek; • gazdag kulturális örökség; • a fiatalok aktív szerepvállalása, innovatív kezdeményezései; • nemzetközi kapcsolatok; • a kis- és középvállalkozások szerepének erősödése; • a településeken meglévő közösségi élet.	• hiányos az infrastruktúra a turizmus megteremtéséhez; • megfelelő szakmai tudás és szakképzett humánerőforrás hiánya; • a hagyományok ápolásának elszigeteltsége • kevés innovatív kezdeményezés; • gyenge megtartó képesség; • magas munkanélküliség; • kedvezőtlen társadalmi szerkezet; • belső piac gyenge működése; • környezeti állapot folyamatos romlása.
Lehetőségek	Veszélyek
• a vidékfejlesztési támogatások hatékony, • célirányos felhasználása; • a nemzetközi kapcsolat révén kialakult piaci lehetőségek kiaknázása a helyi gazdaság megerősítése érdekében; • a beindult kedvező folyamatok erősítéséhez egyéb források felkutatása; • új, innovatív vállalkozások megjelenése; • a helyi termékeket előállító vállalkozások számának növekedése; • határ menti gazdasági kapcsolatok jobb kihasználása.	• a pályázatkezelés lassúsága; • a pályázatok megvalósulási idejének növekedése; • nemzetközi partnerekkel kialakult kapcsolat megszakadása; • forráshiány következtében a beindult kedvező folyamatok leállása; • innovatív beruházások meg nem valósulása; • fejlesztések hiányában a szakképzett • fiatalok elvándorlása; • sikertelen tőkebevonás.

Forrás: Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület

Mélyinterjú – vezérfonal
(Szervező)

Bevezető szakasz: Ismerkedés, bemutatkozás

1. Meséljen magáról bemutatkozásként! – munka, hobbi, szabadidő
2. Mi az, amire büszke az életében, amit eddig elért „munkája” során?

Bemelegítő szakasz: Beszélgessünk a pályázat ötletéről

1. Mutassa be röviden a Sajókazai Faluvédő Egyesületet!
2. Meséljen a 4 évszak LEADER projektről!
3. Kinek az ötlete volt, hogy pályázatot nyújtsanak be az EMVA IV. tengely kiírására?

Ráhangoló szakasz: Beszélgessünk a pályázat készítéséről

1. Miért a nyarat választották a 4 évszak közül?
2. Kik vettek részt a pályázat megírásának folyamatában?
3. Mi alapján tervezték meg a programokat?
4. Együttműködési megállapodásokat kellett benyújtani a pályázat részeként, kik voltak az együttműködő felek, mire terjedt ki az egyezség?
5. Az együttműködési megállapodás megkötésekor a megkeresett felek részéről milyen volt a hozzáállás?
6. Mi lehetett ennek az oka? (negatív hozzáállásnál)
7. Az együttműködésre való felkérés során bemutatták-e a konkrét programtervet a másik félnek?

Főtéma: A pályázat megvalósítása, a projekt hatásai

1. A pályázat elbírálási eredményének kézhezvétele után mennyi idővel kezdték el a program szervezését?
2. Kik vettek részt a szervezési feladatok ellátásában?
3. Mennyire lehetett bevonni a helyi fiatalokat, milyen feladatokat vállaltak a megvalósítás során?
4. Adódtak e nehézségek a szervezés során? Melyek voltak azok?

5. Milyen kommunikációs eszközöket alkalmaztak a fesztiválsorozat potenciális résztvevőinek tájékoztatására?
6. Mi volt a tapasztalata szervezőként a programok lebonyolítása során?
7. Milyen volt az érdeklődés a településeken a rendezvények iránt?
8. Milyen arányban vettek részt fiatalok a fellépők körében valamint a közönség sorai között?
9. Mit gondol mekkora közösségfejlesztő ereje van egy ilyen projektnek?

Lezáró: Eredmények, jövő

1. Milyen visszhangja volt a rendezvényeknek?
2. Sikerült-e a résztvevők kulturális igényeinek megfelelő programot összeállítani?
3. Mi volt a legemlékezetesebb (kedves vagy kellemetlen) sztori a programsorozat alatt?
4. Véleménye szerint a fiatalokat mennyire foglalkoztatja a hagyományörzés/ápolás?
5. Lát-e esélyt arra, hogy a fiatalok fő irányításával valósuljanak meg hasonló kulturális rendezvények a jövőben?

Forrás: Saját szerkesztés

Mélyinterjú – vezérfonal

(Résztevő)

Bevezető szakasz: Ismerkedés, bemutatkozás

- Meséljen magáról bemutatkozásként! – munka, hobbi, szabadidő

Főtéma: Beszélgessünk a rendezvényről

- Meséljen a 4 évszak LEADER projektről!
- Mikor került megrendezésre a rendezvénysorozat?
- Kik vettek részt a szervezési feladatok ellátásában?
- Mennyire lehetett bevonni a helyi fiatalokat, milyen feladatokat vállaltak a megvalósítás során?
- Adódtak e nehézségek a lebonyolítás során? Melyek voltak azok?
- Milyen kommunikációs eszközöket alkalmaztak a fesztiválsorozat potenciális résztvevőinek tájékoztatására?
- Mi volt a tapasztalata nézőként?
- Milyen volt az érdeklődés a településeken a rendezvények iránt?
- Milyen arányban vettek részt fiatalok a fellépők körében valamint a közönség sorai között?
- Mit gondol mekkora közösségfejlesztő ereje van egy ilyen projektnek?

Lezáró: Eredmények, jövő

6. Milyen visszhangja volt a rendezvényeknek?
7. Sikerült-e a résztvevők kulturális igényeinek megfelelő programot összeállítani?
8. Mi volt a legemlékezetesebb (kedves vagy kellemetlen) sztori a programsorozat alatt?
9. Véleménye szerint a fiatalokat mennyire foglalkoztatja a hagyományörzés/ápolás?
10. Lát-e esélyt arra, hogy a fiatalok fő irányításával valósuljanak meg hasonló kulturális rendezvények a jövőben?

Forrás: Saját szerkesztés

Kedves Válaszadó!

Jelen kérdőív kitöltésével a Károly Róbert Főiskola által megrendezésre kerülő Tudományos Diákköri Konferenciára készített dolgozatomban végzett kutatásának sikerességéhez járulsz hozzá. A kérdésekre a válaszadás önkéntes és névtelen, a válaszokat kizárólag összesítve dolgozom fel.

Köszönöm segítségedet!

Pál Kitti

a Károly Róbert Főiskola hallgatója

Kérdőív

1. Általában mivel töltöd a szabadidőd?

1. olvasás
2. nyelvtanulás
3. tv nézés
4. sportolás
5. internetezés
6. barátokkal lógás

2. Átlagosan hány órát internetezel naponta?

.....

3. Milyen gyakran találkozol a barátaiddal?

1. Naponta
2. Hetente
3. Havonta
4. Ritkábban

4. Hol találkozol rendszeresen a barátaiddal? (Több válasz jelölhető)

1. Saját otthonomban
2. Barátaim otthonában
3. Környékbeli utcákon
4. Iskolában, könyvtárban
5. Kocsmában, szórakozóhelyen
6. Egyéb helyeken

5. Tagja vagy-e valamilyen közösségnek, formális-, informális csoportnak, civil szervezetnek?

1. Igen
2. Nem (Ugrás a következő kérdésre)

6. Kérlek, nevezd meg a csoportot vagy szervezetet, melynek tagja vagy, vagy aktívan részt veszel közösségi munkájában!

.....

7. Milyen gyakran veszel részt kulturális rendezvényen?

1. hetente
2. havonta
3. alkalom adtán
4. ritkán
5. soha

8. Általában milyen szerepet töltesz be a helyi rendezvényeken?

1. közönség tagja, érdeklődő
2. szervező

9. Honnan értesülsz a rendezvényekről?

1. ismerősöktől, barátoktól
2. a rendező honlapjáról
3. közösségi oldalról
4. helyi hirdetőtábla plakátja által
5. újsághirdetés

10. Mit gondolsz, tehetsz-e valamit a térség fejlődése érdekében?

1. Nem hiszem, hogy tehetnék valamit
2. Talán tehetek valamit
3. Sokat tehetek

11. A térségben tervezed a jövőd, itt szeretnél élni?

1. igen
2. nem

12. Ha választhatnál, hol helyezkednél el szívesen?

1. a lakóhelyemhez közel, a térségben szeretnék dolgozni
2. egy nagyobb városban keresnék állást
3. külföldön próbálnék szerencsét

11. Indokold röviden előző válaszod!

12. Nemed

1. férfi
2. nő

13. Életkorod

14. Legmagasabb iskolai végzettséged

1. alapfok
2. középfok
3. felsőfok

Köszönöm, hogy válaszaiddal segítetted munkámat!

Forrás: Saját szerkesztés

Meghívó-Plakát

MEGHÍVÓ

A Sajókazai Faluvédő Egyesület tisztelettel meghívja Önt Sajókaza, Csokvaomány, Borsodbóta, Sáta, Lénárdaróc, Csemely, Királd, Uppony és Bükkmogyorósd együttműködésével a LEADER Program Négy Évszak Kulturális Fesztiválok, Nyár a Bükki-hegyháton rendezvényeire

2011. június 25.
Sajókaza.
Szentiváni Kazai Napok

9,00 Kispályás labdanéző-torna vándorkupát
15,00 Gyermek és ifjúsági színpadon (a helyi óvoda, iskolák, művészeti csoportok, valamint szomszéd települések gyermekeinek műsora)
16,30 Latinótáncosok Bozodárdásról
17,00 Gólyalásosok, vásári mulattatók
18,00 Szatirvendéglink a Fesztá
19,00 Ősziújsza Asszonyklub ünnepköszöntő népdalai, majd polgármesteri köszöntő és a díjak átadása
20,30 A tűz ünnepe - A Flash Dance Táncosport és az AKKORD Színpad műsora

2011. július 2. Csokvaomány.
Péter-Pál napi vigasságok

11,00 Szentmise a Mille nni mi Zászlóval
13,00 Közösségi béd a falu polgáraitól
14,00 Művészeti színház gyermekeknek - zsidók készítése
15,00 Művészek, mesterek, te me lők bemutatkozása, vására
16,00 A térség amatőr tánc- és alkotó csoportjainak bemutatkozása
- AKKORD Színpad
- Sajókazai Néptáncosport
- Sajókazai Ősziújsza Asszonyklub
19,00 Szórakoztató műsor (OMI)

2011. július 9. Borsodbóta.
Tűzoltó- és Közösségi Nap

10,00 Tűzoltó-zenekar nyitókészítése, Tűzoltó-autók bemutatkozása, Tűzoltóverseny
14,00 Kiállítás (tűzoltók, vadászok)
14,30 Sportverseny gyermekeknek és a Babsem János Bábszínház műsora
16,00 A helyi óvoda, iskola műsora
17,00 Sportjátékok bemutatása
17,30 Szomszédolás: Upponyi Gyógykálás Népdalkör és a Sajókazai Néptáncosport műsora
18,00 Helyi képzés műsora
20,00 Rock-koncert
21,30

2011. július 10. Sáta.
Sáti Sportnap

15,00 Ügyességi versenyek a község gyermekeinek játszóház
16,00 Családi tréfa vetélkedő
17,00 Öregfiúk emlékei a településről és a szomszéd községekből
18,00 Kulturális program (Babócsi Nóra éneke)

2011. július 20. Uppony.
Környezetvédelmi és Közösségi Nap

9,00 Köszöntő
9,10-12,30 Főzőverseny
9,30 Ünneplő szentmise
10,00 Természet- és környezetvédelmi séta (sportpálya-kálca-alj-kálca-tető-Dedevár-Uppony szomszoros-sportpálya)
13,00 Közösségi béd
14,00 Főzőverseny - edmény hirdetés
15,00 Gádoros (testvértelepülés) kulturális bemutatkozása
16,30 A térség amatőr előadóműsora
- Upponyi Gyógykálás Népdalkör
- Horváth Dániel (Putnok) színterítő
- Bagyi Nikolett szökevények
17,30 Tombolasorsolás
19,00 A Miskolci Nemzeti Színház művészeinek szórakoztató műsora (Ötvös Éva és barátai)
20,00 Fátal tettei képek bemutatkozása
21,00-02,00 Utcafő

2011. július 20. Királd.
Szent István-napi mulatságok

12,00 Főzőverseny
14,00 Lovagoltatás, íjászat, ősmagyar életmód megismerése
16,00 Kenyér szentelés
17,00 Térségi amatőr előadók bemutatkozása
- Bosodárdási majorettek
- Bosodárdási Botcsinálta komédiások műsora
- Latinó - folklór táncosport műsora
- OMI Zenés Színházának műsora
20,00 Tűzjáték
21,00 Szabadidőreklám

2011. augusztus 21. Nekézseny.
A Szelezky Zita Emlékház programja

15,30 Polgármesteri köszöntő.
Ötvös Éva, a Miskolci Nemzeti Színház művésze versmond.
16,00 Megemlékezés: Szelezky Zita Emlékház falán koszorú elhelyezése
16,30 Ismeretterjesztő előadás - Trusiewicz-Fekete Vanda
17,30 Filmröportok előadása meghívott előadókól
18,00 Filmvetítés

2011. augusztus 6.
Lénárdaróc.
Népdalkörök találkozója
Bárdos Lajos emlékére

13,00 Köszöntő. Megemlékezés a Bárdos Lajos emléktáblánál. A Bárdos Asszonykörös ünnepköszöntő dalai
14,00 Népdalkörök találkozója
- Upponyi Gyógykálás Népdalkör
- Bosodárdási Gyógykálás Népdalkör
16,00 Ismeretterjesztő előadás, kiállítás Bárdos Lajos életéből, munkásságából a művelődési házban - Bárdos Istvánné előadásában
- Arló Nőkör
- Bosodárdási Népdalkör
18,00 Lénárdaróci gyermekek bemutatása: dramatikus népszokások népi játékok
- Sajókazai Ősziújsza Asszonyklub
- Járdánházi Vadvirág Népdalkör

2011. augusztus 7. Csernely.
Lőrinc-napi Falunap

10,30 Ünneplő szentmise és körművet Lőrinc védőszent tiszteletére
15,00 Lőrinc-napi dínyemustra (kóstoló és vásár)
16,00 Csernelyi hímesek kiállítás
17,00 Élő népművészet:
- Upponyi Gyógykálás Népdalkör
- Csernelyi komédiások
- Vadvirág Asszonykörös (Járdánháza)
- Sajókazai Néptáncosport
- Sajókazai AKKORD Színpad vásári komédiái
18,00 Színpadi szórakoztató műsor
19,00 Miskolci Nemzeti Színház művészeinek műsora

2011. szeptember 10. Bükkmogyorósd.
Régi korok és újabb korok játszó

10,00 Sakk-partik és asztali néző-mecsek közös főzés és béd
15,00-18,00 Régi korok játsszói
felelevenítése, megtañítása (Gólyalás, teke, lépegető, bige, malom) kiejtő tekeken
18,00 Szomszédolás (társasjátékok) előadók)
- Sajókazai Ősziújsza Asszonyklub éneke
- Sajókazai Néptáncosport bemutatása
- Bosodárdási Gyógykálás Népdalkör műsora
20,00 Szabadidőreklám

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa. Az Európai Unió a Magyar Köztársaság támogatásával.”

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület

Meghívó

		Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő-, Környezetvédő- és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület
Borsodbóta		
Borsodbóta Önkormányzata, a Borsodbótai Önkéntes Tűzoltó-, Településszépítő-, Környezetvédő- és Foglalkoztatást Elősegítő Egyesület és a Sajókazai Faluvédő Egyesület tisztelettel meghívja Önt a LEADER-program Négy Évszak Kulturális Fesztiválók: NYÁR A BÜKKI-HEGYHÁTON tartandó rendezvényeire: 2011. július 9-én <u>Bótai Tűzoltó és Közösségi Napra</u> <u>Borsodbótára.</u> <i>A program alatt a térség kézműves mestereinek, termelőinek, alkotóinak bemutatkozása, vására zajlik a helyszínen, az iskola udvarán.</i>	10,00 Tűzoltó-zenekar nyitó zenélése Tűzoltó-autók bemutatkozása Tűzoltóverseny 14,00 Kiállítás (tűzoltók, vadászok) 14,30 Sportverseny gyerekeknek, és a Babszem Jankó Bábszínház műsora 16,00 A helyi óvoda, iskola műsora 17,00 Sportjárművek bemutatója 17,30 Szomszédolás: Upponyi Gyöngykalásis Népdalkör és a Sajóvelezdi Néptáncsoport műsora 18,00 Helyi kisebbség kulturális bemutatója 20,00 Rock-koncert 21,30 Tűzoltóbál	 ÚJ MAGYARORSZÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM 2007-2013 Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa Az Európai Unió és a Magyar Köztársaság támogatásával.

Forrás: Sajókazai Faluvédő Egyesület

Az észak-borsodi LEADER térség települései és lakosainak száma 2011. január 1-jén

Ssz.	Település	Lakosok száma (fő)
Bükk Hegyhát		
1.	Borsodbóta	886
2.	Bükkmogyorósd	134
3.	Csernely	802
4.	Csokvaomány	862
5.	Farkaslyuk	1778
6.	Királd	881
7.	Lénárddaróc	298
8.	Nekézseny	777
9.	Sajómercse	222
10.	Sáta	1089
11.	Uppony	318
Hangony - völgye		
12.	Domaháza	857
13.	Hangony	1535
14.	Kissikátor	326
Nádasd -völgye		
15.	Arló	3689
16.	Borsodnádasd	3108
17.	Borsodszentgyörgy	1161
18.	Járdánháza	1832
Sajó - völgye		
19.	Bánréve	1329
20.	Dubicsány	299
21.	Gömörszőlős	71
22.	Hét	512
23.	Kelemér	534
24.	Putnok	6826
25.	Sajógalgóc	387
26.	Sajókaza	3481
27.	Sajónémeti	539
28.	Sajópüspöki	522
29.	Sajóvelezd	817
30.	Serényfalva	978

Forrás: Észak-Borsodi LEADER Unió Egyesület